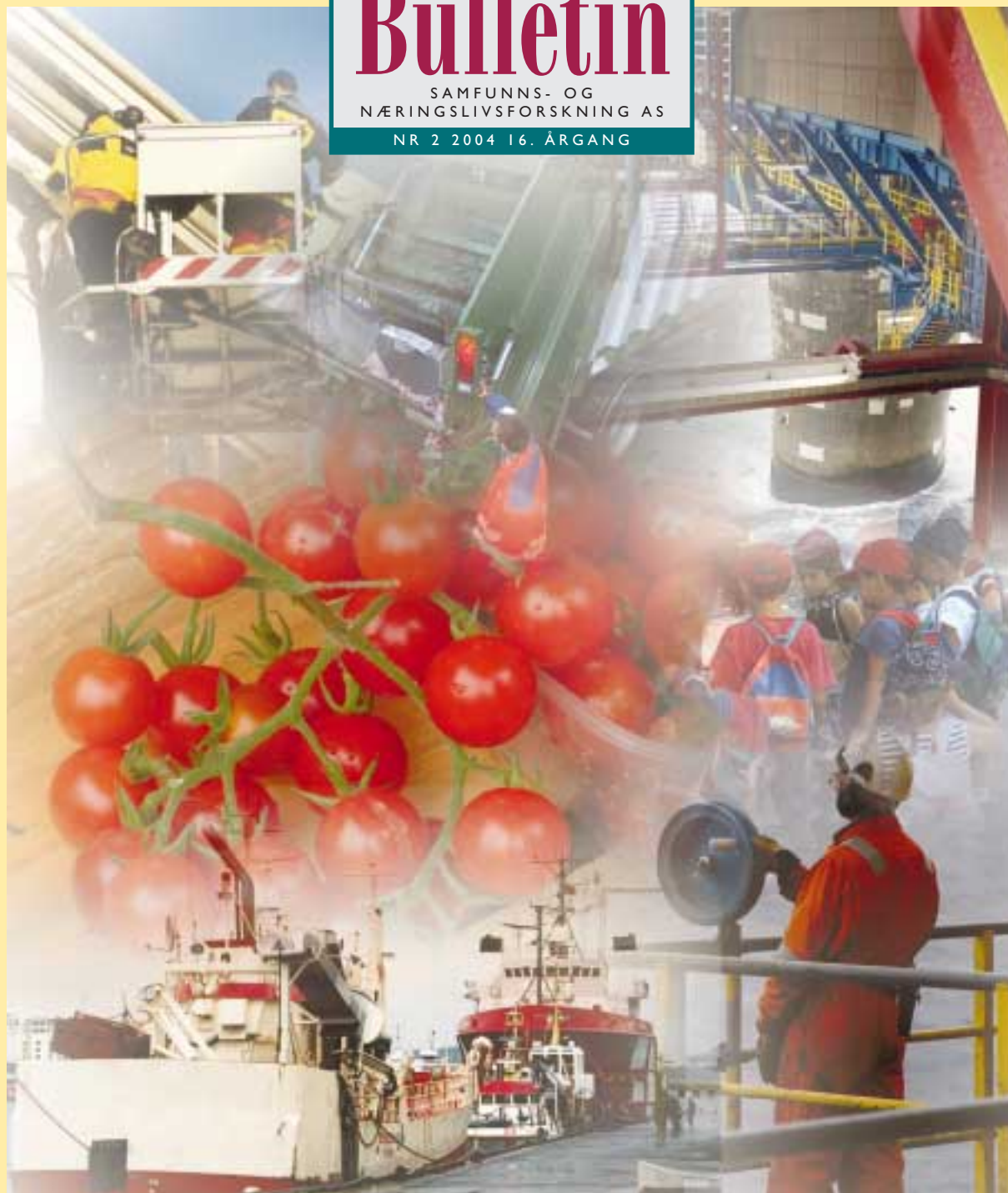

SNF

Bulletin

SAMFUNNS- OG
NÆRINGSLIVSFORSKNING AS

NR 2 2004 16. ÅRGANG

Forsidebilde: Berrefjord & Thomassen AS

SPESIALNUMMER

*Presentasjon av SNF
Årsberetning og årsregnskap 2003*

SNF som forskningsorganisasjon i 2004 av adm. dir. Per Heum	3
SNF 2004 – Organisering	7
FORSKNINGSENTRENE – EN PRESENTASJON:	
Senter for internasjonal økonomi og skipsfart	8
Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk	10
Senter for fiskeriøkonomi	14
Senter for strategi og ledelse	16
Senter for finansiell økonomi	18
ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP 2003	21
Styrets beretning	22
Regnskap, noter mm.	25
Styre og ledelse i 2003	28
De ansatte; helse og miljø	29
Stiftelsen SNF	30
VITENSKAPELIG PRODUKSJON:	
Konferanser/workshops	32
Publisering og konferanser – en oversikt	32
Forskningspriser, doktorgrader	33
Vitenskapelig publisering 2003, artikler	34
SNF-Publikasjoner 2003	37
Adresser mm.	44

REDAKSJON AV
SNF-BULLETTIN
NR 2/04 OG
ÅRSBERETNING
OG ÅRSREGNSKAP
2003:
Ove Osland
(redaktør)
Per Heum
Monica Follesø Børmo
Anne Kristin
Wilhelmsen

Intervjuene i
senterpresentasjonene
er skrevet av
Lars Erik Hansen

SNF som forskningsorganisasjon i 2004

SNF er en markedsbasert forskningsorganisasjon. Selskapet bygger på forskningsenheter som først ble etablert på 1970-tallet. Det ble formelt opprettet som en forskningsstiftelse i 1991 ved å fusjonere 3 oppdragsbaserte enheter, som alle geografisk var lokalisert nær Norges Handelshøyskole. I 2002 ble virksomheten omorganisert. Forskningsstiftelsens fondsbestyrende oppgaver føres i dag videre i Stiftelsen SNF, mens forskningsvirksomheten føres videre i aksjeselskapet, SNF AS. Stiftelsen SNF, Norges Handelshøyskole (NHH) og Universitetet i Bergen (UiB) er selskapets eiere. I denne artikkelen rettes oppmerksomheten mot plattformen som SNF bygger virksomheten sin på, og hvordan oppdragsvirksomheten i SNF står i forhold til forskningsvirksomheten som ellers drives i instituttsektoren i Norge.

FORSKNINGSVIRKSOMHETENS PLATTFORM

Institusjonell plassering

SNF AS er en del av NHH-miljøet, hvor NHH i strategisk forstand er hovedeier og UiB medeier. Den primære aktiviteten er å tilby forskning og forskningsbaserte utredninger innen økonomisk-administrative fag, som ikke finansieres over statsbevilgningen til universiteter og høyskoler. SNF ansetter egne forskere og engasjerer forskere med hovedstilling andre steder på prosjektbasis.

Eiersammensetningen innebærer at det er lagt institusjonelt til rette for at forskerne ved SNF skal kunne samarbeide tett med forskerne ved NHH og med forskere på det økonomiske og samfunnsvitenskapelige fagområdet innen universitetsmiljøet i Bergen. Den innebærer videre at SNF i forhold til eierne både er et *redskap* og en *partner*. Det er et redskap for eierne når det gjelder å operere i markedene for eksterntfinansiert forskning. Det er en partner i deres arbeid for å opprettholde og videreutvikle et sterkt og internasjonalt konkurransedyktig forskermiljø i Bergen på de økonomisk-administrative fagområder.

Virksomhetsidé

I markedsmessige termer selger SNF kompetanse innen økonomisk-administrative fag for å belyse tema og problemstillinger som næringsliv, myndigheter og andre aktører i samfunnet ønsker skal bli gjenstand

for en faglig høyt kvalifisert vurdering. SNFs eksistens bygger med andre ord på at virksomheten skaper verdier for kunder som etterspør forskning og forsknings-

ADM. DIREKTØR
Per Heum

baserte utredninger. Slik verdiøkning kan skje på ulike måter, som ved at den anvendte forskningen styrker deres beslutningsunderlag, og ellers stimulerer deres innovasjons- og omstillingsarbeid.

Verdigrunnlag

Høy integritet og faglig soliditet er de grunnleggende elementene for alt arbeid som utføres i SNF. Selv om SNF lever av å selge forskning og utredninger, er det en uomgjengelig forutsetning at ansvaret for opplegg, metodikk eller resultater ikke er til salgs. Det er videre et krav at virksomheten skal være forskningsbasert, holde høy faglig stand-

dard, utføres i pakt med hevdvunne vitenskapelige kriterier og arbeidsmåter, og bygge på kunnskap om det fremste innen teori og metode internasjonalt.

GOD SCORE PÅ FAGLIG KVALITET

Som alle andre institutter som driver med oppdragsforskning, ønsker SNF å fremstå som en profesjonell leverandør av faglig solid anvendt forskning. Selv om det ikke er en åpenbar og entydig måte å måle og rangere institutter på når det gjelder soliditet og produktivitet i faglig forstand, mener vi at SNF ligger i fremste rekke i vurderinger av kvalitet. Dette kan vises på ulike måter.

For det første er det liten tvil om at faglig kvalitet i hvert fall omfatter formell kompetanse i forskerstaben og dernest i hvilken grad forskningen resulterer i publikasjoner i vitenskapelige tidsskrifter hvor uavhengige eksperter vurderer hvorvidt det er forsvarlig å publisere artikkelen eller ikke. Tilsvarende innebærer faglig produktivitet at det effektivt utarbeides skriftlig materiale som dokumenterer forskningen og dens resultater. Telling av slike publikasjoner har åpenbare svakheter. Men det gir uansett visse indikasjoner. Tall for SNF er vist i Tabell 1.

På alle disse områdene scorer SNF godt sammenliknet med andre i instituttsektoren. Det fremgår når SNF sammenliknes med de 68 instituttene som Norges forskningsråd årlig samler inn opplysninger om. Dette omfatter ikke all oppdragsvirksomhet i Norge¹, men fanger likevel inn det alt vesentligste.

Høy formell kompetanse bak forskningen

SNFs forskerstab består av forskere med SNF som hovedarbeidsgiver og faglig personell ved NHH og UiB. Antall forskere i egen stab varierer fra år til annet, men har de senere årene ligget på 30-40. I tillegg utfører vel 100 personer med hovedstilling ved NHH, UiB eller andre universitet og høyskoler i Norge og utlandet regelmessig oppdrag gjennom SNF, mens rundt 20 personer arbeider med assistentoppgaver til en hver tid. Det betyr at SNF trekker på en kompetansebase på rundt regnet 150 personer hvorav langt over 100 har kompetanse minst på doktorgradsnivå.

I SNFs egen forskerstab, som står for godt over halvparten av forskerårsverkene i SNF, har andelen forskere med avlagt dr.grad vært økende over tid. I 2003 hadde 60 % av de fast ansatte forskerne doktorgrad. I tillegg er det mange flere som er tilkjent kompetanse på dette nivået ut fra eksterne vurderinger. Dessuten har forskere med hovedstilling ved et univer-

sitet eller høyskole de senere årene utført 13-14 forskerårsverk, eller i overkant av 20 % av forskerårsverkene i SNF.

Alt i alt betyr dette at rundt 60 % av forskerårsverkene i SNF blir utført av personer som har disputert for doktorgraden, og at andelen er høyere dersom vi inkluderer alle som er tilkjent kompetanse svarende til forsker II/førsteamanuensis. Dette er meget høyt sammenliknet med gjennomsnittet for instituttsektoren. Det finnes ikke direkte sammenliknbare tall, men på gjennomsnittet utgjorde antall med dr.grad blant egne ansatte 39 % av årsverkene som ble utført i instituttsektoren i 2002.

Utstrakt publisering i vitenskapelige tidsskrifter

Et mye brukt mål på faglig kvalitet innenfor forskning er artikler i vitenskapelige tidsskrifter med refereeordning. Målet kan diskuteres. Men det gir definitivt en indikasjon på i hvilken grad prosjektene har et forskningsmessig innhold som anonyme fagfeller går god for, samtidig som det angir i hvilken grad forskerne har forskningsmessige ambisjoner med oppdragsvirksomheten de driver.

Det er liten tvil om at SNF scorer høyt når virksomheten måles på denne måten. For årene 1999-2002 har vi et årlig gjennomsnitt på 1,08 artikler pr. forskerårsverk i tidsskrift med refereeordning (norske og utenlandske). Til sammenlikning var gjennomsnittet for instituttsektoren 0,37 og for de samfunnsvitenskapelige forskningsinstituttene 0,39.

SNFs nære kopling til U&H-sektoren gjør denne arbeidsformen naturlig. Mange av artiklene er da også publisert av personer med hovedstilling utenfor SNF, selv om artiklene som sådan helt eller delvis baserer seg på forskning som er utført i tilknytning til oppdragsprosjekter i SNF. Forskere med hovedstilling i

TABELL 1 INDIKATORER PÅ FAGLIG KVALITET I SNF, 1999-2003

	1999	2000	2001	2002	2003
Antall med dr.grad i fast stab	18	20	18	19	24
Andel av fast stab	41 %	45 %	49 %	53 %	60 %
Årsverk av personer med stilling i U&H	8,6	10,0	14,9	13,0	13,9
Andel av årsverkene i SNF	12 %	14 %	23 %	23 %	23 %
Antall artikler i tidsskrift med referee	75	69	53	73	60
Artikler pr. forskerårsverk	1,06	1,04	0,87	1,36	1,02
Antall publikasjoner i rapportserier	154	197	137	159	141
Publikasjoner pr. forskerårsverk	2,2	3,0	2,2	3,0	2,4

¹ Oppdragsforskningen i Frisch-senteret, Rokkan-senteret, på Handelshøyskolen BI og tilsvarende institusjoner nær universiteter og høyskoler, som er bygd opp tilsvarende virksomheten hos SNF, omfattes ikke av Norges forskningsråds kartlegging av instituttsektoren

SNF tar imidlertid også del. I 2003 var SNF-ansatte (med)forfattere til 29 slike publikasjoner, noe som gir et forholdstall på 0,73 pr. ansatt med hovedstilling i SNF.

Høyt antall publikasjoner

Også når det gjelder andre typer publikasjoner fra forskningen, scorer SNF bra når vi teller antall publikasjoner pr. forskerårsverk. Sett i forhold til instituttsektoren skiller SNF seg ut med godt over dobbelt så mange publikasjoner i egen og andres publikasjonsserier som gjennomsnittet, som i 2002 var 0,75 pr. forskerårsverk. Når det gjelder artikler i fagbøker ligger SNF på gjennomsnittet for instituttsektoren som helhet, men noe under gjennomsnittet for de samfunnsvitenskapelige instituttene. Muligens henger det sammen med at forskningen i SNF i større grad bearbejdes for publisering i vitenskapelige tidsskrift.

PROSJEKTPORTEFØLJENS

FINANSIERING OG SAMMENSETNING

Finansieringskilder

Instituttsektoren i Norge har mange ulike finansieringskilder. Noen institutt tilordnes en betydelig andel generelle midler, gjennom basisbevilgninger fra Norges forskningsråd og andre generelle bevilgninger, mens andre har langt mindre. Tabell 2 viser at de generelle bevilgningene til SNF i 2002 utgjorde en langt mindre andel av SNFs inntekter enn gjennomsnittet for instituttsektoren, både totalt og for de samfunnsfaglige instituttene som SNF er en del av. SNF er blant de instituttene med desidert lavest grunnfinansiering. Dette fortsetter i 2004.

På den annen side har SNF forholdsvis mye mer prosjektfinansiering fra Norges forskningsråd enn det som er vanlig i instituttsektoren. Det er finansiering

som oppnås etter utstrakt grad av konkurranse, hvor faglig kvalitet er det sentrale avgjørelseskriterium ved siden av vurderinger av praktisk relevans. SNF har også forholdsvis mye finansiering fra næringslivet. Den er mindre enn gjennomsnittet for de teknisk-industrielle instituttene, men vesentlig høyere enn gjennomsnittet for instituttene innenfor de andre områdene.

SNF ligger derimot godt under gjennomsnittet for instituttsektoren, og spesielt sammenliknet med de andre samfunnsfaglige instituttene, når det gjelder den direkte betydningen av offentlig forvaltning som finansieringskilde. I og med at disse i betydelig grad kanaliserer de forskningsoppdrag de etterspør gjennom Norges forskningsråd og styrer de konsulentpregete oppgavene selv, betyr det trolig at prosjektporteføljen hos SNF i mindre grad enn hos andre institutter består av utredningspregete prosjekter.

Til tross for god faglig kvalitet har SNF forholdsvis liten forskningsfinansiering fra utlandet. Den er under gjennomsnittet for instituttsektoren sett under ett, men skiller seg ikke fra gjennomsnittet for de samfunnsfaglige instituttene.

Prosjektporteføljens sammensetning

Det er fremhevet som et av oppdragsforskningens problemer at virksomhet stykkes opp i mange mindre aktiviteter, som gjør det vanskelig å oppnå den nødvendige fordypning og akkumulering av kunnskap. Tabell 3 viser at SNF likevel er forholdsvis gunstig stilt i den forbindelse. Vi har lyktes med å utvikle en prosjektportefølje hvor under halvparten av prosjektene i 2002, og bare 20 % av virksomheten, fant sted i prosjekter som hadde en lavere ramme enn 500.000 kroner. Dette mønsteret har vært rimelig stabilt siden 2000. Dermed ligger SNF godt an sammenliknet med gjennomsnittet for instituttsektorene, og for de ulike typer oppdragsinstitutter.

TABELL 2 FORDELING AV TOTALE INNTEKTER PÅ FINANSIERINGSKILDER FOR INSTITUTTSEKTOREN OG SNF, 2002. PROSENT.

	Basisbevilgning	Andre generelle bevilgn.	NFR-prosjekt	Off. forv.	Næring	Utland	Andre kilder	
Samfunnsfagl. inst.	23	1	21	33	12	6	5	100
Miljø- og utv.inst.	17	2	13	34	18	12	3	100
Primærnæringsinst.	14	37	14	14	15	4	7	100
Tekn.-industr. inst.	12	1	19	19	37	18	3	100
Institutt-sektoren	15	10	11	21	26	12	4	100
SNF	10	0	38	13	28	6	4	100

TABELL 3 FORDELING AV PROSJEKTINNEKTER ETTER PROSJEKTENES STØRRELSE. PROSENT AV PROSJEKTINNEKTER. 2002.

	- 100	101-500	501-2.000	>2.000
Samfunnsfaglige inst.	5	26	38	30
Miljø- og utviklingsinst.	4	19	25	52
Primærnæringsinst.	3	59	21	16
Teknisk-industrielle inst.	7	24	36	32
Instituttsektoren	6	31	31	32
SNF	2	18	59	20

På den annen side har SNF en mindre del av virksomheten i store prosjekter, dvs. prosjekter med en finansiell ramme på over 2,0 millioner kroner. Det gjelder i forhold til instituttsektoren samlet, og i forhold til de samfunnsfaglige forskningsinstituttene. SNF har flere slike prosjekter enn gjennomsnittet for de andre instituttene, men en lavere del av inntektene sine derfra, hvilket må bety at vi mangler de virkelig store prosjektene som andre institutt kan ha.

UTFORDRINGER

Styret har satt seg som mål at SNF skal:

- Være det klart foretrukne alternativ når næringsliv og myndigheter etterspør forskning og forskningsbaserte utredninger fra økonomisk-administrative fagmiljø i Norge
- Være en respektert leverandør av slike tjenester på europeisk nivå
- Være ledende på internasjonalt nivå innen noen tematiske områder

Gjennomgangen foran viser at SNF har mye godt å bygge på for å utvikle seg i denne retning. Men det fordrer at organisasjonen og alle dens medarbeidere lykkes med å håndtere fire grunnleggende utfordringer.

For det første må lønnsomheten i SNFs forskningsvirksomhet gjenopprettes. I 2003 gikk virksomheten med et underskudd på over 3,0 millioner kroner, slik at over halvparten av aksjekapitalen i det forholdsvis nydannede SNF AS gikk tapt. Det sier seg selv at virksomheten ikke kan utvikle seg i ønsket retning hvis den fortsetter å gi slike svake økonomiske resultater.

For det andre må det arbeides parallelt med å opparbeide økt etterspørsel etter anvendt forskning fra bedriftsøkonomiske fag og med å involvere de bedriftsøkonomiske fagmiljøene i oppdragsforskningen. Pr. i dag finner to tredeler av virksomheten i SNF sted med basis i faglige tilnærminger fra samfunnsøkonomien. Det er imidlertid et mål at SNF skal fremstå som en god partner for hele det økonomisk-administrative fagmiljøet i og rundt NHH.

For det tredje må SNF komme i bedre inngrep med utenlandske finansieringskilder for forskning, og da særlig EU. I dag finner det sted utstrakt faglig samarbeid med forskere og fagmiljø i utlandet, men sjelden slik at man går sammen om prosjekter som man i fellesskap tar et faglig og økonomisk ansvar for. Vi forventer at det er en mer forpliktende arbeidsform, som faglig sett både er mer spennende og mer utfordrende. Dessuten vil det gi ytterligere et finansielt ben å bygge virksomheten i SNF på.

Den fjerde utfordringen knytter seg til å spisse den anvendte forskningen tematisk, slik at det blir bedre kjent for brukerne av forskning hvor SNF og NHH-miljøet virkelig har noe å bidra med. Dette knytter for øvrig an til punktet foran om å komme i bedre inngrep med EUs finansieringssystem for forskning, fordi det sjette rammeprogrammet, som også Norge deltar i, har ambisjon om å strukturere den europeiske forskningsarenaen. En slik strukturering vil i første omgang skje ved at det inngås institusjonelle allianser mellom fagmiljø i ulike land, og de vil i betydelig grad måtte knyttes til å besitte spisskompetanse for anvendt forskning på nærmere angitte områder.

Organisering 2004

EIERE AV SNF AS 2004:

Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning	80 %
Norges Handelshøyskole	16 %
Universitetet i Bergen	4 %

STYRET FOR SNF AS 2004:

MEDLEMMER:

Skauge, Arne (leder), *adm. direktør*,
Finansnæringens Hovedorganisasjon

Askildsen, Jan Erik, *professor*,
Universitetet i Bergen

Bjørndal, Mette, *førsteamanuensis*, NHH

Jakobsen, Stig-Erik, *forsker*, SNF AS
(frem til 31.08.04)

Nordås, Hildegunn Kyvik, *forsker*, SNF AS (fra 01.09.04)

Kjerstad, Egil, *forsker*, SNF AS

Mathiesen, Lars, *professor*, NHH

Nordhaug, Odd, *professor*, NHH

Odfjell, Johan Fredrik

Steig, Tor, *sjeføkonom*, Næringslivets Hovedorganisasjon

Vaagen, Marit, *partner*, McKinsey & Company

DAGLIG LEDELSE:

Adm. dir. Per Heum

FORSKNINGSSJEFER:

Senter for internasjonal økonomi og skipsfart:

Forskningsjef Guttorm Schjelderup

Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk:

Forskningsjef Kjell Sunnevåg

Senter for fiskeriøkonomi:

Forskningsjef Rögnavaldur Hannesson

Senter for strategi og ledelse:

Forskningsjef Paul N. Gooderham

Senter for finansiell økonomi:

Forskningsjef Frode Sættem

ADMINISTRASJONSSJEF:

Monica Follesø Børmo

Globalt tilsnitt

Professor Guttorm Schjelderup leder et forskningssenter som forsker bredt. Internasjonal økonomi, skatt, makroøkonomi og skipsfart danner utgangspunktet for forskningen ved Senter for internasjonal økonomi og skipsfart (SIØS).

FORSKNINGSSJEF:
Professor
Guttorm Schjelderup
dr.oecon.

PROSJEKT-
KOORDINATOR/
KONSULENT:
Anne Liv Scrase

FORSKERE:
Ottar Mæstad
dr.oecon., seniorforsker

Hans Jarle Kind
dr.oecon. (perm.)

DISTINGUISHED
RESEARCH FELLOWS:
Professor
Henry B. Overman

Professor
Diego Puga

Professor
Ian Wooton

Professor
Anthony Venables

SENTRALE
ASSOSIERTE
FORSKERE:
Førsteamanuensis
Kjetil Bjorvatn
dr.oecon.

Professor
Jan I. Haaland
dr.oecon.

Professorstipendiat
Karen Helene Midelfart
dr.oecon.

Professor
Victor D. Norman
Ph.D. (perm.)

Førsteamanuensis
Linda Orvedal
dr.oecon.

Professor
Siri P. Strandenes
siv.øk. HAE

Førsteamanuensis
Stig Tenold
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Øystein Thøgersen
dr.oecon.

Stipendiater:
Nicola Coniglio

Gianfranco De Simone

FAGLIGE UTFORDRINGER

Et hett tema om dagen, som det forskes på ved senteret, er effektene av skattereformen av 1992 på norsk økonomi. I dette inngår analyser av hvordan reformen har påvirket spare- og investeringsatferd, samt vekstevnen til norsk økonomi.

Senteret arbeider også med prosjekter som ser på hvordan rammevilkår og handelsbarrierer påvirker lokaliseringstilbud og handel. Prosjektene har som mål å bidra til økt innsikt i strukturelle problemer og virkninger knyttet til effektene av tettere økonomisk integrasjon mellom land.

- I et av våre prosjekter ser vi på hvordan skatt virker inn på lokalisering av bedrifter ved investeringer i utlandet (FDI). Videre har vi sett på internprisingsproblematikk mellom foretak som har bedrifter i forskjellige land, sier forskningssjefen.

PENSJONSREFORMEN

I likhet med sine kolleger ved Senter for strategi og ledelse, er også forskerne ved SIØS opptatt av temaer knyttet til den pågående debatten om pensjonsreformen i Norge.

- Vi har vært opptatt av å analysere effektene av alternative reformforslag. For det første er det interessant å vurdere hvordan en sterkere sammenheng mellom yrkesaktivitet og pensjonsnivå påvirker arbeidstilbud og pensjonsalder. For det andre er vi opptatt av hvordan innslag av innskuddsbaserte fonderingsordninger kan tenkes å begrense politikernes

tilbøyeligheter til hyppige regeljusteringer og lav finansiell disiplin, forklarer professoren.

NÆRHET TIL KUNDENE

SIØS er et senter med betydelig brukerkontakt.

Schjelderup er klar i sin tale når han sier at senteret i SNF-sammenheng utmerker seg med en tett formidlingsprofil. Dette skjer dels gjennom brukerrettede presentasjoner, dels gjennom SIØS' nyhetsbrev (som utgis tre ganger i året), samt gjennom statsbudsjettseminaret og SIØS Økonomisk

Forum. De to sistnevnte har allerede rukket å bli årlige begivenheter.

SIØS er et felles senter for NHH og SNF som er ansvarlig for forskning og undervisning innenfor feltene internasjonal handel og shipping. Prosjektene finansieres i hovedsak av Norges forskningsråd og Norges Rederiforbund, og belyser temaer som internasjonal økonomi, skatt, makroøkonomi og skipsfart.

STATSBUDSJETTSEMINARET

Statsbudsjettseminaret finner sted dagen etter at statsbudsjettet legges frem. Deltakerne på seminaret kommer fra høyere embetsverk, politisk miljø, academia, næringsliv og finansmiljø. Her gjennomgår forskerne ved SIØS på prinsipielt

grunnlag hva noen av de foreslåtte tiltak vil medføre av virkninger, og om disse er i tråd med budsjettets intensjoner.

- På seminaret står vi fritt til å foreslå forbedringer eller alternati-

ve tiltak dersom disse er bedre i stand til å oppnå målene. I tillegg benytter vi anledningen til å si noe generelt om utforming av skatte- og næringspolitikken, samt at vi diskuterer makroøkonomiske problemstillinger med relevans for norsk pengepolitikk, utdy-

per forskningssjefen.

SIØS ØKONOMISK FORUM

Det andre store arrangementet i SIØS-regi er SIØS Økonomisk Forum.

- Dette er et lukket ettermiddagsseminar der vi holder en serie foredrag med påfølgende middag. I år skal utenriksminister Jan Petersen snakke om norsk utenrikspolitikk og dens relasjon til næringslivet. I tillegg skal førsteamanuensis ved NHH, Øystein Thøgersen og sjeføkonom i First Securities, Harald Magnus Andreassen holde innlegg knyttet til temaet "Internasjonal makroøkonomi – vekst og strukturelle utviklingstrekk", sier Schjelderup.

INTERNASJONALT TILSNITT

SIØS lever opp til at det er et senter for internasjonal økonomi.

Forts. side 20

FORSKNINGSSJEF
Guttorm Schjelderup

Innovasjon og geografi i skjønn harmoni

Karen Helene Midelfart leder et større forskningsprosjekt som skal bidra til å gi ny kunnskap knyttet til nærings- og innovasjonspolitikken.

Prosjektet har fått arbeidstittelen "Innovation, industrial structure and economic development: Determinants and policy design". Hensikten er å gi økt kunnskap om hva som trengs for å kunne utforme en hensiktsmessig nærings- og innovasjonspolitikken i en liten, åpen økonomi som den norske.

INCENTIVFOKUS

- Generelle velferdsforbedringer i markedsbaserte økonomier har primært skyldtes kontinuerlig utvikling av nye produkter og prosesser, som i stor grad skyldes investeringer i forskning og utvikling (FoU). I et langsiktig perspektiv er det derfor særdeles viktig å forstå drivkreftene og incentivene som ligger bak innovasjonsprosessene – samt hvordan disse kan påvirkes av myndighetene, sier Midelfart.

- Et annet viktig poeng er at empiri fra USA viser at mindre enn 20 % av de totale økonomiske gevinstene ved FoU i gjennomsnitt tilfaller foretaket som står bak disse. Dette understreker viktigheten av å formulere en økonomisk politikk som tar hensyn til innovasjonsincentivene i foretakssektoren.

VEIEN TIL MÅLET

Majoriteten av empirisk og teoretisk forskning som analyserer hvordan regjeringer kan påvirke innovasjonsincentiver har røtter i USA. Det er ikke dermed sagt at lille Norge og store USA står overfor de

samme utfordringene. Et sentralt mål med prosjektet er å tilpasse og videreutvikle eksisterende teori og empirisk metode for en liten, åpen økonomi som den norske.

- Prosjektene vil bruke eksisterende

teori knyttet til økonomisk geografi, offentlig finansiering, endogen vekstteori og spillteori.

Vi vil også bruke erfaringer fra et tidligere prosjekt vi har gjennomført kalt

"Internasjonalisering og økonomisk politikk". Dette var en del av forskningsrådets program "Næring,

finans og marked", forklarer Midelfart.

DELTE SPØRSMÅL

- Vi ønsker å få svar på to sentrale spørsmål. Det første vi søker å besvare er hva som er de viktigste drivkreftene bak innovasjon, verdiskaping og økonomisk vekst? Her vil vi særskilt fokusere på rollen industrielle klynger har for innovasjon og økonomisk utvikling, sier professorstipendiaten.

Et eksempel på en slik klynge i Norge kan være møbelindustrien på Sunnmøre, som titt og ofte uttrykker misnøye med de nasjonale rammevilkårene. De fundamentale utfordringene knyttet til rammevilkår vil bli nærmere belyst innenfor del to av forskningsprosjektet, hvor man søker å gi svar på hvordan nærings- og innovasjonspolitikken bør utformes i en liten, åpen økonomi.

- Dette er politiske nøkkelområder av avgjørende betydning for verdiskaping, vekst og økonomisk utvikling i landet vårt. Vi vil ta for oss utforming av nærings- og innovasjonspolitikken, med særlig fokus på industrielle klynger og internasjonalt mobile innsatsfaktorer i produksjonen av varer og tjenester.

ULIKE DELPROSJEKT

- Det første av delprosjektene fokuserer på drivkrefter bak innovasjon, næringsutvikling og økonomisk utvikling. Vi vil her se på forholdet mellom lokalisering av industrier, industrielle klynger og innovasjon. I denne sammenheng vil vi se på om industrier som kjennetegnes av omfattende innovasjonsaktivitet lokaliserer seg og danner klynger annerledes enn andre industrier.

- Vi vil også se på om bedrifters atferd i regioner som kjennetegnes ved høy innovasjonsgrad skiller seg fra andre regioner - og hvorvidt disse regionene har en annen industriell struktur. Avslutningsvis skal vi også analysere endringer i disse variablene over tid, utdyper Midelfart.

KRAV TIL EFFEKTIVITET

For å bli implementert effektivt, må en politikk som har til hensikt å fostre FoU og innovasjoner både ta hensyn til hvordan foretak arbeider isolert sett, i samspill med omgivelsene, samt hvordan omgivelsene som foretaket opererer i tilpasser seg til politiske endringer.

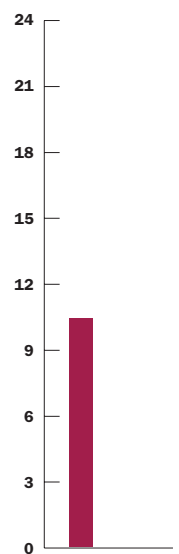
Forts. side 20

PROFESSORSTIPENDIAT
Karen Helene Midelfart

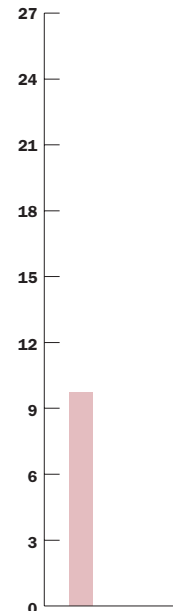
OMSETNING 2003

10,5 mill. kr.

ÅRSVERK 2003

9,7

Dagsaktuelle analyser

Ved Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk har man blant annet sett på fritt brukervalg og norsk matvareproduksjon i året som har gått. Begge temaene er svært aktuelle i mediebildet.

FORSKNINGSSJEF:
Seniorforsker
Kjell J. Sunnevåg
cand.polit.

**PROSJEKT-
KOORDINATOR:**
Kellis Akselsen

FAGGRUPPELEDERE:
Energiøkonomi:
Professor
Einar Hope
lic.

*Innovasjon og regional
næringsutvikling:*
Seniorforsker
Grete Rusten
dr.oecon.

Jordbruksøkonomi:
Forsker
Ivar Gaasland
cand.polit.

*Nærings- og arbeids-
markedsøkonomi:*
Førsteamanuensis
Frode Steen
dr.oecon.

Offentlig økonomi:
Forsker
Egil Kjerstad
dr.polit.

*Tele- og nettverks-
økonomi*
Professor
Kåre P. Hagen
dr.oecon.

FORSKERE:
Christian Andersen
cand.polit.

Afsaneh Bjorvatn
cand.polit.

Kurt Brekke
dr.polit.

Tom Eldegard
cand.polit.

Winfried Ellingsen
dr.polit.

Rune Jansen Hagen
dr.oecon. (perm.)

Magnus Hatlebakk
dr.polit. (perm.)

Faglig favner SNF sitt største senter vidt. Ifølge forskningssjef Kjell J. Sunnevåg har de seks ulike faggruppene på senteret hatt nok å henge fingrene i. Et tema som har fått stor oppmerksomhet i det siste, er knyttet til nettopp kommunal tjenesteyting og fritt brukervalg.

FRIHET TIL Å VELGE

Fritt brukervalg er en praksis som er utprøvd i forhold til pleie- og omsorgstjenester i enkelte kommuner i Norge, mens fritt skolevalg er et annet område der dette virkemidlet forsøkes utprøvd.

- Ved brukervalg er det brukeren selv som velger tjenesteyter. Dette innebærer med andre ord en form for konkurranse, ved at tjenesteytterne må konkurrere for å tiltrekke seg brukere. En sentral tanke bak brukervalg, er at det skal bidra til å presse leverandørene på kvalitet, sier forskningssjef Kjell J. Sunnevåg. Han har selv publisert en rapport om kommunal tjenesteyting og friere brukervalg.

FORDELER OG ULEMPER

Den pensjonerte sykepleierens uverdige avskjed med livet på Risenga bo- og omsorgssenter gav motstanderne av konkurranseutsetting blod på tann. Media gjorde også sitt til å la oss få se at incentivene til å levere kvalitet ikke var de beste når private aktører ble tildelt en enerett til å levere en tjeneste for

lengre tid gjennom en anbudskonkurranse.
- Selv om vi har sett grelle eksempler på at kvaliteten ikke har blitt vendt til det bedre, så er det også positive erfaringer med konkurranseutsetting både

FORSKNINGSSJEF
Kjell J. Sunnevåg

nasjonalt og internasjonalt som man kan bygge videre på. Brukervalg er en annen tilnærming når det gjelder å ta markedet i bruk.

Brukeren velger selv vekk de leverandørene som ikke leverer tilfredsstillende kvalitet, sier Sunnevåg.

MATVAREPRODUKSJON

Et annet satsningsområde for senteret er matvareproduksjon. I løpet av de fire siste årene har forskerne ved senteret utviklet en modell for

Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk (NØP) forsker på problemstillinger innenfor faggruppene energiøkonomi, innovasjon og regional næringsutvikling, jordbruksøkonomi, nærings- og arbeidsmarkedsøkonomi, offentlig økonomi samt tele- og nettverksøkonomi.

analyse av viktige sammenhenger mellom nasjonal virkemiddelbruk, handelspolitiske rammevilkår, tilpasning og samfunnsøkonomisk lønnsomhet i jordbruk, fiske- og havbruk med tilhørende matvareindustri. Dette har skjedd i samar-

beid med fagmiljøene på NHH og Universitetet i Bergen (UiB).

- Modellen er utviklet som et verktøy for mer helhetlige analyser av norsk matvarepolitikk.

Modellutviklingen har foregått i to faser. I første fase ble jordbruk og tilhørende næringsmiddelindustri modellert innenfor en generell likevektsmodell. I andre fase ble fiske, havbruk og fiskeribasert foredling representert innenfor det samme modellkonseptet, sier forskningssjefen.

FLERE STØTTESPILLERE

Senterets forskning blir finansiert med midler både fra Norges forskningsråd, ulike departement og det private næringsliv. Sunnevåg belyser dette med prosjekter innenfor ulike faggrupper.

- I faggruppen tele- og nettverksøkonomi har vi prosjekter gående hvor vi i samarbeid med Telenor jobber med å utvikle og styrke den nasjonale kompetansen innen teleøkonomi. Også innenfor energiøkonomi jobber vi i samarbeid med både de sentrale aktørene i næringen og ulike departement, forklarer forskningssjefen.

TØFF KONKURRANSE

Sunnevåg har følt at senteret har opplevd en markant tøffere konkurransesituasjon innværende år.
- Det er blitt mer kniving om oppdragene. Både fra nasjonalt hold og fra internasjonale konkurrenter i Danmark og England merker vi dette. Nå merker vi også at private konsultantselskap i større grad

Forts. side 20

Forts side 12

Matnyttig forskning

Et prosjekt ledet av Ivar Gaasland ser på sammenhenger mellom rammevilkår, struktur og tilpasninger i norsk matvareproduksjon. SNFs mål er å bli et nasjonalt ledende forskningsmiljø med kompetanse på hele matvarekjeden.

Løpet av de siste fire årene har man ved SNF utviklet en modell for analyse av viktige sammenhenger mellom nasjonal virkemiddelbruk, handelspolitiske rammevilkår, næringstilpasning og samfunnsøkonomisk lønnsomhet i jordbruk, fiske- og havbruk og tilhørende matvareindustri. I modellen legges det vekt på å fange opp virkemiddelsystemer, kryssleveranser og avhengighetsforhold mellom ulike ledd i verdikjeden – innenfor en konsistent ramme hvor også resten av økonomien og internasjonale markeder inngår.

- For beslutningstakere og næringsaktører kan vi dermed bistå med anvendte og forskningsbaserte analyser av høy kvalitet, samt formidling i form av rapporter, foredrag, kronikker, seminarer og vitenskapelige artikler, sier forsker Ivar Gaasland.

HELHETEN VIKTIG

Ved senteret er man opptatt av å utvikle en modell som gir et helhetlig bilde av de ulike grenene i matvarekjeden, ettersom de påvirker hverandre på ulike måter.

- Tilpasningen i jordbruk, fiske- og havbruk analyseres vanligvis ved hjelp av uavhengige sektormodeller, som i liten grad inkluderer videreføring og næringsmiddelindustri. En slik tilnærming tillater et detaljert fokus på den aktuelle sektoren, men makter sjelden å gi et helhetlig bilde av matvarebransjen, forklarer forskeren.

NYE TILNÆRMINGER

For å legge til rette for en bærekraftig distriktpolitikk må en evne å se samspillet mellom både primær- og sekundærnæringer. I modellen er de enkelte delene av matvarebransjen,

FORSKER
Ivar Gaasland

samt virkemiddel-systemene og markedsforholdene representert på en relativt detaljert måte. Resten av økonomien inngår på mer aggregert form, basert på data fra Nasjonalregnskapet og kryssløpstabeller. Sistnevnte gjør at

man kan fange opp koblinger i form av vareflyt, faktorpriser og generelle økonomiske virkemidler. Det er ikke enkelt å se helheten i dette komplekse samspillet.

- Det er åpenbart produksjonsmessige koblinger mellom primærproduksjon og videreføring, noe som gjør at jordbruks- og fiskeripolitikken også påvirker lønnsomhet og sysselsetting i næringsmiddelindustrien (og omvendt). Videre er det markedsmessige koblinger, siden de enkelte jordbruks- og fiskevarer i ulik grad kan erstatte hverandre i konsumet.

- Det er også distriktpolitiske sammenhenger, siden store deler av matvareproduksjonen skjer i distriktene. Til sist er det handelspolitiske interessekonflikter på grunn av at jordbruket trenger beskyttelse for å overleve i dagens form, mens fiskerinæringen ønsker mest mulig frie og åpne handelssystemer, forklarer Gaasland.

I DRIFT

En operativ versjon av modellen, som tar for seg tre ulike eksempler, er allerede utviklet og dokumentert i SNF-rapport nummer 32/03.

Basert på dette har det blitt publisert en artikkel i Økonomisk Forum.

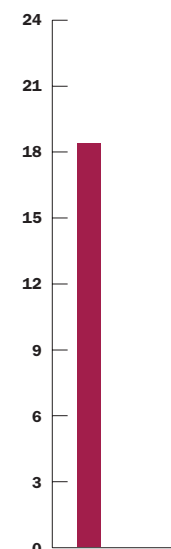
- I det første eksemplet vurderes konsekvenser av en strukturrasjonalisering i kystflåten. Deretter belyses virkninger av en eventuell økning i tollsatser ved eksport til øst-europeiske land som blir medlemmer i EU. Avslutningsvis fokuseres det på konsekvenser av en generell handelsliberalisering for fiske- og jordbruksvarer, som betyr lettere markedsadgang for fiskerinæringen. For jordbruket vil dette innebære mindre statsstøtte og svakere importbeskyttelse, utdyper Gaasland.

HØYE MÅL

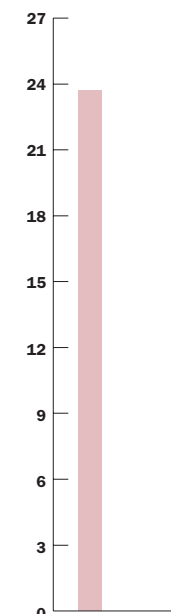
Målet for SNF er å være et nasjonalt ledende forskningsmiljø med kompetanse på hele matvarekjeden. Dette ønsker man å få til gjennom forskerutdanning, rekruttering og økt internasjonal orientering.

- Ved SNF har vi et sterkt ønske om å opprettholde og styrke den økonomiske og modellbaserte forskningen på matvareområdet. Etter vår mening er det behov for et samfunnsøkonomisk fagmiljø som kan komplettere de tradisjonelle og mer sektororienterte institusjonene som eksempelvis Norges Landbruks-høyskole (NLH) og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF).

OMSETNING
2003
18,4 mill. kr.

ÅRSVERK
2003
23,9

Et valg til det bedre?

Kjell J. Sunnevåg har i prosjektet "Kommunal tjenesteyting og friere brukervalg" sett nærmere på det prinsipielle grunnlaget og formålet med å introdusere friere brukervalg i offentlig sektor.

Tor Helge Holmås
dr.polit.

Stig-Erik Jakobsen
dr.polit.

Sissel Jensen
dr.polit. (perm.)

Egil Kjerstad
dr.polit.

Frode Kristiansen
cand.polit.

Ghazala Naz
dr.polit.

Gjermund Nese
dr.polit.

Hildegunn Kyvik Nordås
dr.polit. (perm.)

Ove Osland
cand.polit.

Jan Gaute Sannarnes
siv.øk HAE (perm.)

Balbir Singh
Ms.Phil., seniorforsker

Frode Skjeret
cand.polit. (perm.)

Jostein Skaar
cand.polit. (perm.)

DISTINGUISHED
RESEARCH
FELLOWS:
Professor
Lars Bergman

Professor
John Bryson

Professor
Carol Propper

SENTRALE
ASSOSIERTE
FORSKERE:
Professor
Eirik S. Amundsen
dr.és-sc.econ.

Professor
Jan Erik Askildsen
dr.oecon.

Professor
Rolf Jens Brunstad
siv.øk.

Førsteamanuensis
Alexander Cappelen
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Arnt Fløysand
dr.polit.

Førsteamanuensis
Øystein Foros
dr.oecon.

Prosjektet, som er finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet, er utført i forbindelse med SNF-prosjektet "Nettverkssamarbeid om friere brukervalg". Fokus har særlig vært på hvilke forutsetninger som må være tilfredsstillende for at friere brukervalg skal være et hensiktsmessig verktøy å benytte, samt hvilken lærdom man kan trekke fra internasjonale erfaringer på området.

- Ved brukervalg er det brukeren som velger tjenesteyter, mens det ved anbudskonkurranse er byråkratiet som velger med utgangspunkt i innkomne tilbud. Det innebærer med andre ord en form for konkurranse ved at tjenesteyterne må konkurrere for å tiltrekke seg brukere, sier Sunnevåg.

MILD KONKURRANSE- UTSETTING

Det å skulle bestemme selv hva en ønsker, vil gi en større grad av personlig tilpasning av tjenesteinnholdet i offentlige tjenester. Tiden da byråkratiet foretok valgene for oss kan snart være omme.

- Fritt eller friere brukervalg regnes gjerne som én av fire kategorier av

konkurranseutsetting. De andre er deregulering (som åpner markedet helt for fri konkurranse),

anbudskonkurranse samt målestokk-konkurranse. Fritt brukervalg innebærer at brukere kan velge mellom flere tjenestetilbydere, f.eks. mellom ulike offentlige tilbydere eller mellom offentlige og private tilbydere av en gitt tjeneste. Ordningen er gjerne knyttet til at tjenestetilbyderen får sin finansiering knyttet opp mot antall brukere som

velger dens tjenester fremfor konkurrerende alternativer.

ULIKE BEGRUNNELSER

Det finnes mange gode argumenter for å introdusere valgfrihet. Sunnevåg gir oss noen.

- Det argumenteres gjerne for fritt brukervalg med ulike utgangspunkt. Det ene er idealistisk og basert på at fritt brukervalg er et gode i seg selv. I økonomisk teori ser man noe forenklet på dette som et verktøy som virker kvalitetsfremmende gjennom konkurranse mellom produsentene. Ut i fra et personlig perspektiv kan brukervalget gi individene en følelse av økt kontroll over egen situasjon, noe som kan gi økt til-

fredshet og følelse av egenverdi, sier forskeren.

MANGLER ERFARING

Fritt brukervalg er en praksis som i den senere tid har blitt utprøvd i forhold til pleie- og omsorgstjenester i enkelte kommuner i Norge. Virkemidlet vurderes også utprøvd i skolesektoren.

- Erfaringene med brukervalg er så langt begrensede i Norge. Unntakene er Oslo og Bærum, som nettopp har innført brukervalg for hjemmebaserte tjenester i utvalgte bydeler. Vårt naboland Sverige har derimot mye lengre erfaringer med brukervalg. Eksempelvis har Täby kommune siden 1993 hatt et brukervalg som omfatter barneomsorg, grunnskole og hjemmetjeneste, sier Sunnevåg.

FORUTSETNINGER FOR SUKSCESS

For å få til dette i praksis, kreves det at både myndigheter og tjenesteytere er forberedt. - Det mest åpenbare er selsagt at det må være flere alternative tilbydere å velge mellom. Videre kreves det interesserte brukere som er i stand til å velge, noe som forutsetter lett tilgjengelig informasjon om de ulike tilbyderne. Uten dette har man ikke et grunnlag for å velge.

FORSKNINGSSJEF/
SENIORFORSKER

Kjell J. Sunnevåg

- Særlig viktig er det at organiseringen hos offentlige myndigheter evner å skape like konkurransevilkår mellom de ulike aktørene bru-

kerne kan velge mellom. Videre må tjenesteytere som leverer kvalitet bli bedømt og belønnet for dette. Gitt at man har en innsatsstyrt

finansiering hvor pengene følger brukeren, så vil man kunne gi en indirekte premiering for kvalitet, presiserer Sunnevåg.

Foto: Berrefjord & Thomassen AS

Førsteamanuensis
Eli J. Fosso
dr.polit.

Professor
Anna-Mette Fuglseth
dr.oecon.

Professor
Tommy S. Gabrielsen
dr.polit.

Førsteamanuensis
Hans-Tore Hansen
dr.polit.

Førsteamanuensis
Knut B. Lindkvist
dr.polit.

Professor
Kjell Erik Lommerud
dr.oecon.

Professor
Lars Mathiesen
lic.

Førsteamanuensis
Karl Rolf Pedersen
lic.

Professor
Kjell Gunnar Salvanes
dr.oecon.

Professor
Agnar Sandmo
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Fred Schroyen
Ph.D.

Professor
Lars Sørgard
dr.oecon.

Professor
Sigve Tjøtta
dr.oecon.

Professor
Steinar Vagstad
dr.polit.

Professor
Eirik Vatne
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Kjell Vaage
dr.polit.

Professor
Erling Vårdal
lic.

Kan vi stole på fisken?

Klimaendringer kan føre til store problemer når det gjelder fordeling av delte fiskebestander. Dette kan bidra til å svekke våre posisjoner i det strategiske spillet om fangstkvote.

Forskningssjef ved Senter for fiskeriøkonomi, professor Rognvaldur Hannesson, er ikke udelt positiv på vegne av fiskens fremtid i Norge. Han er særlig bekymret for fremtiden til landets økonomiske interesser i de delte fiskeressursene.

FISKEN KJENNER INGEN GRENSER

- Delte fiskeressurser omfatter, som navnet impliserer, fisk som vandrer mellom de nasjonale 200-milssoner. Noen arter vandrer også ut i internasjonale farvann. For Norge er dette et betydelig problem, ettersom vi har omfattende økonomiske interesser i disse bestandene. Eksempelvis har avtalen om fordelingen av norsk vårgytende sild brutt sammen. Dette er bekymringsfullt, sier forskningssjefen.

RASTLØS KOLMULE

Han belyser dette problemet ved hjelp av forskningsprosjektet til stipendiat Nils-Arne Ekerhovd som forsker på det strategiske spillet knyttet til arten kolmule (en liten art innenfor torskefamilien). Fisken ender sine dager enten som fiskemel eller -olje, og er en viktig innsatsfaktor i foret til oppdrettslaks. - Stipendiaten ser på hvordan ulike land kan være tjent med å "posisjonere seg" i påvente av at denne bestanden blir delt i henhold til landenes historiske fangster. Det har så langt ikke vært mulig å nå frem

til enighet om delingen av denne bestanden. Dette fører til at man på kort sikt overfisker bestanden for å etablere seg en "historie", sier Hannesson.

FORSKNINGSSJEF
Rognvaldur Hannesson

KLIMAENDRINGER OGSÅ FOR FISKEN?

I samarbeid med forskere på Havforskningsinstituttet skal senteret se på hvordan klimaendringene kan påvirke de norske fiskebestandene gjennom en eventuell oppvarming av havet. Her er det særlig relevant å knytte dette opp mot hvilke konsekvenser dette får for både inntektene og kostnadene ved å drive fiske.

I året som har gått har Senter for fiskeriøkonomi arbeidet med et strategisk program, finansiert av Forskningsrådet, som blant annet har tatt for seg forvaltning av delte fiskeressurser.

- Prosjektet er ennå i startgropen, men byr på mange interessante scenarier. Global oppvarming kan medføre både positive og negative endringer. Bedre vekstbetingelser for fisken vil ikke nødvendigvis være en udelt god nyhet for Norge; de kan bety svekkede posisjoner for Norge i det strategiske spillet om fangstkvote, sier professoren. - Et ikke usannsynlig scenario, som kan bidra til å svekke vår forhandlingsposisjon, er en situasjon der den vårgytende silden vandrer lenger mot vest og kanskje etablerer en

base nær øst- og nordsiden av Island. Konsekvensene av dette kan vi analysere ved bruk av spillteori.

NYE IMPULSER

Et annet viktig satsningsfelt for senteret er å knytte til seg nye internasjonale forskere. Inneværende år har de fått besøk av professor og økonometriker Dan Gordon fra Universitetet i Calgary, Alberta. Videre har senteret allerede gjennomført forskning i EU-regi. Nå håper de å få delta i et nytt prosjekt knyttet til måling av flåtekapasitet og fiskedødelighet på sildebestanden i Nordsjøen. - Foruten at dette er et høyt verdsett prosjekt, gir det også positive ringvirkninger ved at man får knyttet kontakter med forskere i andre europeiske land, sier Hannesson.

RESSURSRENTE I FISKERINÆRINGEN

Stadig mer av fiskeriene styres av omsettelige kvoter som eies av rederne. En har dermed fått et system med adgangsbegrensede rettigheter til å bedrive profesjonelt fiske. Det har falt mange tungt for brystet at kvoter, som i utgangspunktet var gitt gratis til fiskerne, kunne omsettes i et marked. Verdien av kvotene tilfaller dermed et enkelt individ og ikke staten. - Vi er nå inne i en fase hvor vi skal gjennomføre et forprosjekt for å se hvor stor ressursrenten er i fiskeriene. Et aktuelt tema for videre forskning er hvordan staten kan inn dra mest mulig av denne, avrunder Hannesson.

FORSKNINGSSJEF:
Professor
Rognvaldur Hannesson
dr.philos.

FORSKNINGS-
KOORDINATOR:
Seniorforsker
Stein Ivar Steinshamn
dr.oecon.

PROSJEKT-
KOORDINATOR:
Tonje Skaar

FORSKERE:
Trond Bjørndal
Ph.D., seniorforsker

Carsten Lyngje Jensen
Ph.D.

Torbjørn Lorentzen
cand.polit.

Bernt Aarset
dr.scient.

DISTINGUISHED
RESEARCH
FELLOWS:
Professor
Daniel V. Gordon

Professor
Gordon Munro

SENTRALE
ASSOSIERTE
FORSKERE:
Professor
Frank Asche
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Arne Johannes Eide

Professor
Erling Moxnes
Ph.D.

Professor
Leif Sandal
dr.scient.

Professor
Ragnar Tveterås
dr.oecon.

Sigbjørn Tveterås
dr.oecon.

Hva får fiskerne til å jukse?

Bernt Aarset ønsker å finne ut hva som foregår i hodet på en fisker som med eller uten overlegg velger å jukse.

Det har ikke vært få spaltemeter og tv-innslag i det siste om fiskere som dumper fisk, jukser på kvotene og driver med annen elendighet for å tjene mest mulig penger.

Fiskerinæringa fremstår ifølge media som en næring hvor kaoset råder og moralen er glemt igjen på land. Stemmer bildet av fiskeren som den moderne sjørøver, eller er han tvertimot en stødig kar som sørger for at vi alle får fisk på bordet?

- Vårt prosjekt har ikke som intensjon å være en forlenget arm av Økokrim, likevel føler jeg at vi har kommet nærmere i å avdekke hvorfor og hvor ofte en fisker tøyer reglene. Lovbruddene og motivene for lovbruddene i kystfisket for torsk kan variere, men det er hovedsaklig idet fisken kommer på land og omsettes at lovbruddet blir maskert i dette fiskeriet.

VARIERT TEORETISK GRUNNLAG

Aarset har sin bakgrunn fra Fiskerihøgskolen i Tromsø, der han har jobbet med næringsorganisering innen fiskeri- og havbruksnæringa. Hans danske makker Carsten Lynge Jensen er ren fiskeriøkonom, noe som gir grunnlag for overlappende teoretiske tilnærminger for å angripe forskningsspørsmålene.

- I undersøkelsen har vi ulike spørsmål som søker å avdekke hvilke holdninger fiskerne har til ureglementert adferd og hvordan dette slår ut når dagligdagse beslutninger

foretas i fisket. Vi har ulike teoretiske utgangspunkt til grunn for spørsmålene. Vi baserer oss på eksisterende fiskerilitteratur og lager hypoteser med utgangspunkt i

denne. Mens den økonomiske litteraturen legger vekt på at fiskerne vurderer kostnadene ved å bli tatt opp mot muligheten for økt inntekt ved juks, legger organisasjonslitteraturen større vekt på at når avstanden mellom den styrte og den som styrer øker, så øker tilbøyeligheten for å

jukse ditto. Et aktuelt spørsmål i denne sammenhengen er hvorvidt fiskerne vil jukse mindre hvis de får større innflytelse over sin egen hverdag, sier Aarset.

OMFATTENDE DATAINNSAMLING

Forskerduoen har valgt å gjennomføre undersøkelsen på den norske flåten med rettigheter i kystfisket etter torsk. En slik rettighet innebærer muligheter for, selv innenfor gitte rammer, å fiske enten torsk, sei eller hyse. Av den samlede flåten på i overkant av 2100 fartøy, har de gjennomført telefonintervju med skippere på 300 av båtene.

- Dette er en særdeles interessant flåte å forske på, ettersom den har gjennomgått betydelige omstruktureringer i den siste tiden. De gamle etterkrigsfartøyene er nå stort sett historie, slik at flåten i dag består av en heterogen samling moderne

fangstmaskiner på opp til 28 meter som opererer i kystnære farvann.

FORDELER MOT ULEMPER

Forskerne er særlig interesserte i å se på hva som spiller inn i forholdet mellom vektingen av de negative konsekvensene (i form av straff) opp mot de økonomiske fordelene ved å jukse. En må imidlertid smøre seg med tålmodighet før alle detaljene kommer på plass.

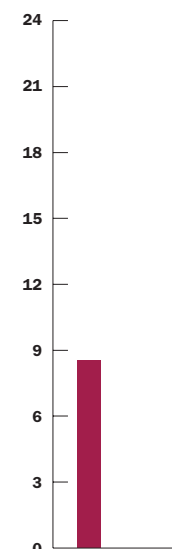
- Det er ennå litt tidlig i prosessen med hensyn til gjennomføring av analysene, men et eksempel fra surveyen indikerer at kun 9,7 % sier at den alminnelige kystfisker aldri vil bringe på land ureglementert fisk. 20,7 % "vet ikke", mens 56,7 % mener dette skjer noen ganger. De resterende 12,4 % mener dette skjer "ganske ofte", "ofte" eller "vanligvis", supplerer Aarset.

- Vi vurderer å se nærmere på interessante funn ved å gjennomføre dybdeintervjuer. Alt i alt regner vi med å skape et betydelig forbedret kunnskapsgrunnlag der myter og antagelser er avløst av fakta og resonnement.

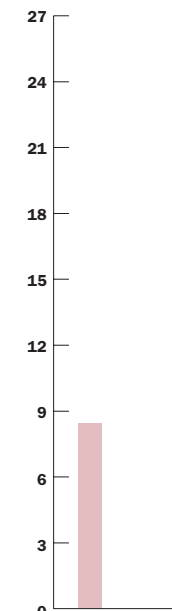

FORSKER
Bernt Aarset

OMSETNING 2003 8,9 mill. kr.

ÅRSVERK 2003 8,8

Kompetente forskere

Senter for strategi og ledelse forsker på alt fra små og mellomstore bedrifter i Norge til globale multinasjonale selskaper.

NYE FREMSKRITT

Senteret har i løpet av året drevet med variert prosjektvirksomhet. Forskningsjef og professor Paul Gooderham har innledningsvis

lyst til å snakke om et prosjekt senteret gjennomfører på multinasjonale selskaper.

- Vi kan starte med de multinasjonale selskapene. Et av våre prosjekter ser på overføring av nye former for personalledelse fra USA til Norge gjennom amerikanske datterselskaper.

Her ser vi på den økende bruken og aksepten av individuell avlønning i Norge, en trend som disse selskapene har vært med på å innføre.

I forbindelse med dette prosjektet har forskerne vært flittige deltakere på internasjonale konferanser og vært ansvarlige for såkalte "special issues" av fagtidsskrifter på dette temaet.

- Selv om vi ikke har gjennomført selve casestudiene ennå, så har vi bygget opp datasett som gjør det mulig å observere en merkbar dreining mot individualiserte avlønningssystemer, sier Gooderham.

BRYTER GRENSER

I fjor arrangerte forskningsjef Gooderham og professor Odd Nordhaug for første gang et seminar utenfor landets grenser.

- Vi arrangerte et seminar i England som hadde amerikanske multinasjo-

nale selskapers inntreden i Europa som tema. Vi valgte å holde seminaret utenfor landets grenser for at flest mulig i vårt internasjonale nettverk skulle få anledning til å delta.

UTVIKLING AV MELLOMLEDERE

Senteret har også nylig avsluttet sin deltakelse i et EU-prosjekt finansiert over Leonardo-programmet. Her jobbet flere av senterets forskere, deriblant førsteamanuensis Bjarne Espedal, i samspill med forskere fra fem andre EU-land og Romania.

FORSKNINGSSJEF
Paul N. Gooderham

Senter for strategi og ledelse (SOL) forsker på ulike temaer knyttet til arbeidslivsforskning. I året som har gått har de eksempelvis sett på utvikling av mellomledere og bruken av individuell belønning i multinasjonale selskaper.

- I prosjektet analyserte vi ulike tilnærminger til lederutvikling i de respektive landene. Vi så på hvilken betydning utvikling av mellomledere hadde for resultatene til bedriftene. Funnene indikerte at det verken var volumet eller antallet tiltak man gjennomførte som virket positivt inn. Det som virkelig betydde noe var hvorvidt utviklingstiltakene var forankret i foretakets strategi, det vil si at personalsjefen var en del av bedriftens toppledersteam. Dette synes å være en betingelse for å få til lederutvikling som er tilstrekkelig firmaspesifikk, forklarer Gooderham.

INTERNASJONALT KONKURRANSEDYKTIGE

I likhet med Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk, ser også dette senteret en tendens til at oppdragsbransjen blir utsatt for konkurranse fra konsultantselskaper som er villige til å love gull og grønne skoger.

- Det tar tid å gjennomføre grundig arbeide. På senteret vårt merker vi en økende interesse for å oppnå en bedre forståelse for kompetanseutvikling. Dette er ikke så rart, ettersom et stadig økende antall bedrifter konkurrerer primært på grunnlag av sin kjernekompetanse.

Gooderham benytter anledningen til å skryte av et norsk selskap som er et godt eksempel på dette.

- Det er veldig interessant å se utviklingen i Telenor. Hos oss forsker førsteamanuensis Svein Ulset primært på denne bedriften, som har et salg av tjenester som målt i kroner overgår fiskerier næringen i Norge. De har blitt verdens 12. største mobilselskap uten bruk av naturressurser, sier Gooderham.

MERKEVAREBYGGING

Et annet felt som fascinerer forskningssjefen er merkevarebygging. Her har senteret en egen kompetansegruppe som ledes av førsteamanuensis Leif Egil Hem.

- Kombinasjonen av merkevarer og produkter som må videreutvikles med utgangspunkt i kunnskap, er bergensbedriften Rieber et godt eksempel på. Uten kontinuerlige

FORSKNINGSSJEF:
Professor
Paul Gooderham
dr.polit.

FORSKNINGS-
KOORDINATOR:
Seniorforsker
Svenn-Åge Dahl
cand.polit.

PROSJEKT-
KOORDINATOR:
Martha Smørås

FORSKERE:
Erik Døving
dr.oecon.

Nina Marianne Iversen
dr.oecon.

Olav Kvitastein
cand.polit.

Torstein Nesheim
dr.oecon., seniorforsker

Karen Modesta Olsen
cand.polit.

Aksel Rokkan
dr.oecon.

Anita Tobiassen
dr.oecon.

DISTINGUISHED
RESEARCH
FELLOWS:

Professor
Arne Kalleberg

Professor
Pablo Spiller

SENTRALE
ASSOSIERTE
FORSKERE:

Professor
Tom Colbjørnsen
dr.philos.

Førsteamanuensis
Bjarne Espedal
dr.philos.

Professor
Joyce Falkenberg
Ph.D.

Professor
Kjell Grønhaug
lic.

Professor
Sven A. Haugland
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Leif-Egil Hem
dr.oecon. (perm.)

Førsteamanuensis
Ingeborg A. Kleppe
dr.oecon.

Professor
Leif B. Methlie

Førsteamanuensis
Christine B. Meyer
dr.oecon.

Professor
Odd Nordhaug
dr.philos.

Førsteamanuensis
Herbjørn Nysveen
dr.oecon.

Hvordan gjøre gull av gråstein

Svenn-Åge Dahl¹⁾ gjennomfører en serie prosjekter knyttet til hvordan man best kan forstå tendensene til uføre- og tidligpensjonering - samt å få til en bedre integrering av syke, uføre og eldre i arbeidslivet.

Seniorforskeren er opptatt av hvordan man best kan få eksisterende arbeidskraft til å stå i jobbene sine lengst mulig.

Han er bekymret for konsekvensene av den nær forestående pensjonistboomen, hvor etterkrigsgenerasjonen går ut i pensjon samtidig som det fødes få barn til å forsørge disse.

- Siktemålet med prosjektet er å gjennomføre flere empiriske delstudier som analyserer ulike faktorer som påvirker uføre- og tidligpensjoneringen, hvilke veier ut av arbeidslivet som velges samt integrasjonsprosessen av yrkeshemmede og uføre. Prosjektet er finansiert av Velferdsprogrammet i Norges forskningsråd, sier Dahl.

AVTALEFESTET PENSJON

- Sammen med Arild Aakvik og Kjell Vaage ved Universitetet i Bergen er jeg nå i startfasen på et delprosjekt hvor vi bruker koblede individ- og bedriftsdata. Slike data vil gi bedre innsikt i de såkalte push-faktorenes betydning for tidligpensjoneringen. Prosjektet retter særlig søkelyset på ordningen med avtalefestet pensjon (AFP).

¹⁾ Svenn-Åge Dahl er seniorforsker ved SNF, og har ledet et fireårig prosjekt knyttet til trygd og pensjonering finansiert av Norges forskningsråd. Han er også forskningsleder på Velferdsprogrammet i Norges forskningsråd hvor han har ansvaret for forskningen om trygd, fattigdom og sosialhjelp.

SENIORFORSKER
Svenn-Åge Dahl

AFP var i utgangspunktet en ordning som skulle gi arbeidstakere som har stått i slitsomme jobber muligheten til å gå av med pensjon før fylte 67 år. Antallet som benytter seg av denne ordningen har hatt en betydelig vekst de siste årene, og ved utgangen av 2003 var det vel 34.000 AFP-pensjonister.

TIDLIGPENSJONERING AVHENGER AV SEKTOR

Dahl og hans samarbeidspartnere har analysert tilbøyeligheten arbeidstakere hadde til å benytte seg av AFP-ordningen.

Datagrunnlaget bestod av et register fra Statistisk sentralbyrå, hvor de gjorde et selektert utvalg av personer født i 1929-1932 som fortsatt var i arbeid i en alder av 63 år. Observasjonsperioden strakk seg fra 1992-1997.

- Vi fulgte disse for å se på hvor mange som forlot arbeidsstyrken ved fylte 65 år. Deretter så vi på hvilken tidligpensjoneringsordning individene gikk over til. Funnene viser at tidligpensjoneringsatferden varierer betydelig med hvilken sektor en arbeider i. Den mest slående forskjellen er mellom offentlig og privat sektor. Hele 46 prosent av de ansatte i offentlig sektor blir AFP-pensjonister før fylte 65 år, mens tilsvarende andel i privat sektor kun er 29 prosent, utdyper Dahl.

KVINNER MINDRE TILBØYELIGE

- Tendensen er den samme for både kvinner og menn, men kvinner er mindre tilbøyelige til å pensjonere

seg før tiden. Dette henger sammen med at kvinner primært jobber i skjermet sektor, mens menn i større grad er sysselsatte i konkurranseutsatte næringer.

Dahl føler seg imidlertid ikke trygg på at denne tendensen blir langvarig. I dag er det et diametralt annet kjønnsrolle-, utdannings- og familiemønster enn hos de som så dagens lys i tiden mellom de to verdenskrigene.

- Det blir spennende å se på den fremtidige utviklingen hvorvidt kvinnene kopierer menns pensjoneringsmønster eller ei. Unge kvinner tar nå mer utdanning enn unge menn, og kommer trolig til å tjene mer enn det medsøstre har gjort. Alt i alt skulle dette implisere et grunnlag for større frihet, men i hvor stor grad dette vil påvirke atferden er usikkert, sier seniorforskeren.

ALDERSDISKRIMINERING I ANSETTELSESBESLUTNINGER

I det siste har det vært flere oppslag i media som viser at eldre personer som søker arbeid har vanskelig for å finne seg ny jobb. Dette var tema for et annet delprosjekt hvor Dahl og to tyske forskere så på aldersdiskriminering i ansettelsesbeslutninger i Norge og Tyskland.

- Vi ønsket å gjennomføre en undersøkelse som analyserte aldersdiskriminering i ansettelsesbeslutninger. Undersøkelsen viser at eldre jobbsøkere i Tyskland hadde en mye lavere sannsynlighet for å bli ansatt enn yngre søkere. I Norge spiller imidlertid alder en mindre rolle i

Forts. side 20

Professor
Per Egil Pedersen
dr.oecon.

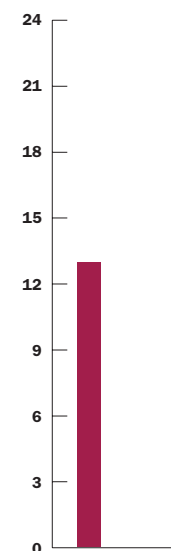
Førsteamanuensis
Inger Grøgaard
Stensaker
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Helge Thorbjørnsen
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Svein Ulset
dr.oecon.

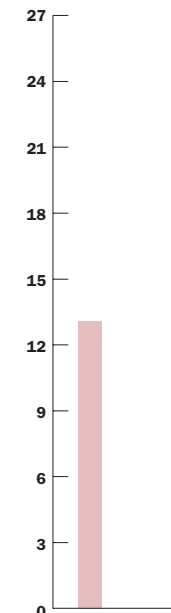
OMSETNING

2003
13,4 mill. kr.

ÅRSVERK

2003
13,1

FORSKNINGSSJEF:
Professor
Frode Sættem
dr.oecon.

FORSKERE:
Arne-Christian Lund
cand.merc.
Linda Rud
siv.øk. HAE

SENTRALE
ASSOSIERTE
FORSKERE:
Professor
Knut Kristian Aase
Ph.D.

Professor
Petter Bjærksund
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Endre Jostein Bjørndal
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Mette Bjørndal
dr.oecon.

Professor
Trond Bjørnenak
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Knut Boye

Førsteamanuensis
Iver Bragelien
dr.oecon.

Professor
Aasmund Ellifsen
dr.oecon.

Professor
Steinar Ekern
Ph.D.

Førsteamanuensis
Kenneth Fjell
Ph.D.

Professor
Øystein Gjerde
dr.oecon.

Professor
Frøystein Gjesdal
Ph.D.

Førsteamanuensis
Per Ivar Gjærum

Førsteamanuensis
Mattias Hamberg
Ek. dr.

Professor
Terje Hansen
Ph.D.

Førsteamanuensis
Jørgen Haug
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Hans Krogh Hvide
dr.oecon.

Professor
Thore Johnsen
Ph.D.

Professor
Kurt Jörnsten
Tekn. Dr.

Førsteamanuensis
Kjell Henry Knivsflå
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Tore Leite
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Norvald Monsen
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Jøril Mæland
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Jarle Møen
dr.oecon.

Professor
Trond Olsen
Ph.D.

Professor
Petter Osmundsen
dr.oecon.

Førsteamanuensis
Svein Arne Persson
dr.oecon.

Forvalter finansielle utfordringer

SNFs minste senter preges av langsiktighet og tungt fokus på energisektoren.

Det første forskningssjef Frode Sættem gjør er å rette opp i en vanlig misforståelse knyttet til det lille senterets navn.

- Navnet på senteret er bare halvveis dekkende. Vårt arbeidsfelt

omfatter både oppgaver dekket av Institutt for regnskap, revisjon og rettsvitenskap og av

Institutt for foretaksøkonomi ved NHH. Vår todelte profil (finansiell økonomi og økonomisk styring) gir oss to bærebjelker. Selv om vi bare er to fast

ansatte forskere, så benytter vi oss hyppig av assosierte medarbeidere, som jobber for oss enten i bistilling eller på fritiden, sier Sættem.

UENDRET FAGLIG FOKUS

Som i fjor har senteret jobbet videre med store, langsiktige prosjekter finansiert av Forskningsrådet.

- Siden vi er så få ansatte på senteret og avhengige av å få finansiert prosjektene, så gjør dette at vi foretrekker å jobbe langsiktig.

Senteret er inne i tunge prosjekter i både petroleums- og elektrisitetsektoren. I tillegg til dette har vi hatt fokus på helseøkonomi og teleøkonomisk forskning.

- I forskningsprogrammet om teleøkonomi har vi satt fokus på verdsettings- og reguleringsspørsmål. Vi har blant annet sett på investeringer i IKT-næringen gjennom bruk av realopsjonsanalyse.

I Petropol-prosjektet til Petter Osmundsen, som blir presentert som vårt hovedprosjekt på neste side, står verdsetting av oljeselskap sentralt. I tillegg til dette har vi vært inne i Helseøkonomi-programmet. Dette forskningsprogrammet ble nylig evaluert og fikk svært god omtale, forklarer Sættem.

FORSKNINGSSJEF
Frode Sættem

FREM TIDSVISJONEN

På kort sikt ønsker forskningssjefen å se sitt senter som en viktig ressurs i SNF sin satsing på energisektoren.

- Vi ønsker å fortsette som et sentralt miljø i SNF sin

satsing på energisektoren. SNF har som mål å etablere et eget senter for energiforskning. Søknaden er sendt til Forskningsrådet, og vi ser for oss at tre til fem personer kommer til å være involvert på dette området.

Senter for finansiell økonomi har hatt fokus på energi-, tele- og helseøkonomi. Fremtidige satsingsområder er nyrekruttering, energiøkonomi, finansmarkeder og finansiell forvaltning.

- Videre har jeg et ønske om at vi får bygget opp mer aktivitet rundt finansiell økonomi. Det hadde vært interessant å se nærmere på finansmarkedene, både knyttet til deres funksjon og til virkemåte. Et annet tema hvor vi trenger prosjektaktivitet og kompetanseheving er innenfor forvaltning av kapital og evaluering av kvaliteten på resultatene til forvalterne, sier Sættem.

FREM TIDEN MÅ SIKRES

Nyrekruttering er en annen sentral utfordring senteret har jobbet med i året som gikk. Det er vanskelig å få tak i unge, dyktige mennesker med doktorgrad i bedriftsøkonomi. Næringslivet frister talentene mer enn doktorgrad og forskerstatus. - Ettersom det har vært mye nyrekruttering til instituttene, der vi har vår teoretiske basis, så har dette gjort det vanskelig å knytte til seg nye hoder til SNF-miljøet. Dette har vi tenkt å bedre gjennom å knytte til oss assistenter på HAS/Masternivå i prosjektene, slik at de får innblikk i hvordan man jobber i dette miljøet. Det er krevende å jobbe i et oppdragsfinansiert miljø, men variasjonen og innholdet i arbeidsoppgavene burde mer enn oppveie for dette, avslutter forskningssjefen.

Setter pris på det sorte gull

Dagens metodikk for å verdsette olje- og gasselskaper har klare svakheter, advarer Petter Osmundsen

Professor Petter Osmundsens forskningsfilosofi er å ta utgangspunkt i de reelle problemstillingene som myndigheter og petroleumsnæringen står overfor, for deretter å bygge opp tverrfaglige forskningsnettverk for å belyse disse. I dette tilfellet har han satt seg som mål å utvikle bedre teori for verdsetting av olje- og gasselskaper, samt å se ledernes resultatmål i sammenheng med valg av incentivsystem.

SUBJEKTIVITETEN RÅDER

Osmundsen stiller spørsmål ved sentrale elementer i dagens verdsetningspraksis, som i stor utstrekning baserer seg på bruk av prisingsmultipler. En utbredt oppfatning har vært at høy avkastning på sysselsatt kapital skal medføre høy multipl. - De eksterne analytikerne som jobber med oljeselskapene gjør det for enkelt for seg selv når de fokuserer ensidig på de regnskapsmessige rentabilitetsmålene. Dette bidrar til å skape en vond sirkel der ingen er riktig fornøyd med resultatmålene som benyttes, samtidig som de eksisterende målene mangler teoretisk fundament.

- Ett problem er at man beregner rentabilitet ut fra løpende oljepriser og valutakurser. For å få et bilde av hvor godt selskapene gjør det er det nødvendig å rense ut effektene fra variasjoner i oljepris og valutakurs, sier Osmundsen.

METODISKE SVAKHETER

Professoren er heller ikke særlig imponert over gjeldende praksis hos analytikerne i de store finansfo-

retakene. Manglene i metodene er ifølge Osmundsen hovedsaklig knyttet til at få selskaper gir nok data til at analyser kan utføres uten betydelig bruk av subjektive anslag.

- I mangel av bedre metoder benyttes investeringsbanker og analytikere nøkkeltall som ikke er spesielt vel-egnet for oljebransjen. Olje- og gassindustrien verdsettes av kapitalmarkedene primært på basis av multipler basert på nærstående inntjening eller kontantstrøm.

Problemet er imidlertid at slike typer analyser generelt ikke vil reflektere virkelige underliggende verdier i selskapene, forklarer Osmundsen. - Dette skyldes eksempelvis at man har lange leteperioder i lete- og utbyggingsprosjekter som skaper et tidsgap mellom investering og avkastning. Videre er det ujevne investeringskrav i bransjen. Dette bidrar til å generere betydelige svingninger i den kortsiktige kontantstrømmen. Avslutningsvis er kursene også svært sensitive overfor prisene på olje og gass, samt valutakurssvingninger.

TEORI OG PRAKSIS VERDSETTER IKKE HVERANDRE

Et kjent problem med regnskapsmessige størrelser, er at de er vanskelige å evaluere og sammenligne. Dette fordi størrelsene er utsatt for skjønn med hensyn til valg av regnskapsmetoder og -data.

- Teoretisk korrekt verdsetting bør

baseres på neddiskontering av kontantstrøm. I dag tar gjeldende praksis for verdsetting av oljeselskaper utgangspunkt i langsiktige oljeprisforventninger og eksternt regnskap, noe som gjør det vanskelig å evaluere og sammenligne oljeselskap.

For å unngå nivåfeil er man nødt til å benytte seg av kontantstrømbaserte metoder som tar utgangspunkt i bransjespesifikke karakteristika. Kun ved å utvikle denne

metoden vil man kunne få et innblikk i de underliggende, reelle verdiene i selskapet.

ØKONOMETRISK TESTING

I samarbeid med professor Frank Asche ved Høgskolen i Stavanger, som for øvrig også er rådgiver ved SNF, utfører Osmundsen økonometrisk testing av forhold mellom verdsetting og nøkkeltall i oljebransjen. Data er stilt til rådighet av UBS Warburg og Deutsche Bank. Så langt har ikke denne forskningen kunnet underbygge verdsettningshypotesene som investeringsbankene baserer sine analyser på.

GJELDENE PRAKSIS GIR GALE INCENTIVER

Et annet tema som er viktig for Osmundsen er resultatmål sett i sammenheng med incentiv- og avlønnsstrukturen til beslut-

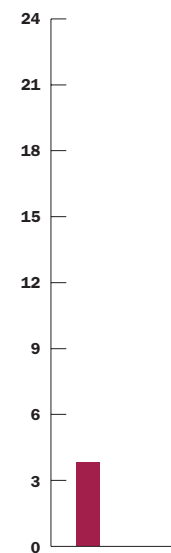

PROFESSOR
Petter Osmundsen

Professor
Inger Johanne Pettersen
dr.oecon.
Førsteamanuensis
Tommy Stamland
Ph.D.
Førsteamanuensis
Jan Ivar Stemsrudhagen
dr.oecon.
Professor
Gunnar Stensland
dr.polit.
Førsteamanuensis
Bjørn Svendsen
siv.øk. HAE
Førsteamanuensis
Katarina Østergren
Dr.

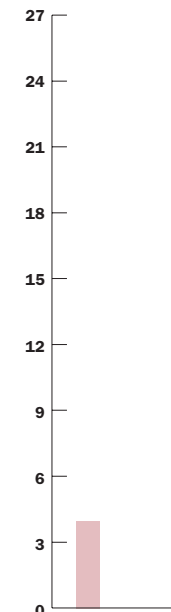
OMSETNING

2003
3,8 mill. kr.

ÅRSVERK

2003
4,0

Globalt tilsnitt

Forts. fra side 8

Dette bærer prosjektvirksomheten preg av.

- Vi er involvert i flere større EU-prosjekter, og samarbeider med sentrale forsknings- og utdanningsinstitusjoner over hele Europa. Den vitenskapelige staben ved SIØS er blant annet knyttet til Centre for Economic Policy Research (CEPR) og Center for Economic Studies og Ifo Institute for Economic Research (CESifo).

- Vi har et godt internasjonalt nettverk, og det ligger i vårt forskningsfelt at vi også i fremtiden kommer til å utvikle våre internasjonale kontakter.

Innovasjon og geografi i skjønn harmoni

Forts. fra side 9

- Det andre av delprosjektene fokuserer på politikktutforming. Et første arbeid er her allerede ferdig. I artikkelen "Coordinated and uncoordinated R&D policy in an Economic Union", ser Jan I. Haaland og Hans J. Kind på i hvilken grad innovasjonspolitikken bør koordineres internasjonalt, gitt den vesentlige innflytelse denne formen for næringspolitikk har på bedrifters konkurransevne og økonomisk vekst. Her ser de på fordele og ulemper ved slik koordinering og utarbeider en modell for hvordan dette kan tenkes å påvirke velstanden i ulike medlemsland og unionen som en helhet.

Dagsaktuelle analyser

Forts. fra side 10

påtar seg forskningsoppdrag, sier Sunnevåg.

- Faglig har vi alltid fått gode tilbakemeldinger på vårt arbeide, men vi må spørre oss om vi er flinke nok til å lytte til hva kunden har behov for. Den økte konkurransen gjør at vi også er nødt til å bli mer synlige for sentrale beslutningstagere, ikke minst i Oslo. Videre vil vi være nødt til å satse målrettet på å bygge opp den kompetanse som markedet etterspør innenfor våre fagområder, avslutter forskningssjefen.

Kompetente forskere

Forts. fra side 16

forbedringer og dyktig merkevarebygging ville ikke denne bedriften klart å være konkurransedyktig i dag.

Professoren er heller ikke spesielt negativ med tanke på konkurranse-situasjonen og fremtiden.

- Takket være en meget kompetent stab kommer vi til å overleve uansett.

Hvordan gjøre gull av gråstein

Forts. fra side 17

ansettelsesbeslutningen. Norske arbeidsgivere har med andre ord en mer positiv holdning til å ansette seniorer enn tyske, men i begge landene diskrimineres eldre jobbsøkere.

Setter pris på det sorte gull

Forts. fra side 19

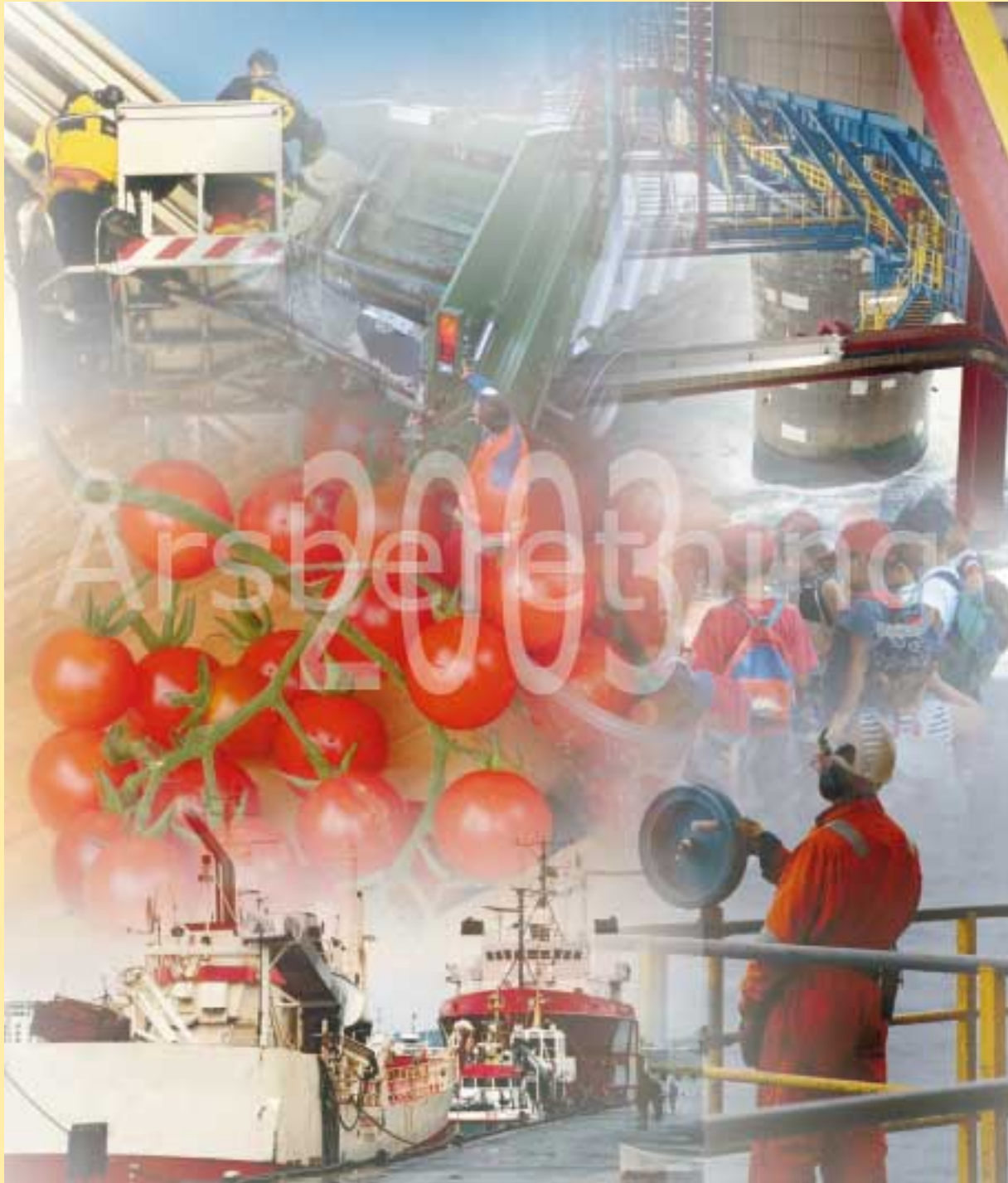
ningstakere i olje- og gasselskap. - Oljebransjen har de siste årene vært fokusert på kortsiktige økonomiske resultater, såkalt avkastning på sysselsatt kapital. Dette har medført at kostnadskutting har gått foran utvikling av nye reserver. Finansmarkedene har ikke oppfattet de høye rentabilitetstallene som bærekraftige, og dette har vært begrensende for prising av oljeaksjer. Dagens fokus på resultatmål gjør det dermed fristende for ledelsen i de ulike selskapene å prioritere prosjekter med korte ledetider og begrenset kapitalutlegg. Osmundsens råd for å sikre langsiktighet og korrekte investeringsbeslutninger, er å gi økt vekt til langsiktige komponenter i bedriftens interne incentivsystemer. Et eksempel på en langsiktig komponent er reservevekst.

INCENTIV MOT SIN HENSIKT

Professoren benytter anledningen til å avslutte intervjuet med et paradoks fra virkeligheten.

- Et paradoks ved incentivsystem som primært belønner rentabilitet, er at topledernes avlønning kan gå opp hvis et prosjekt er forsinket. Forsinkelser gir mindre investeringer på kort sikt og dermed høyere rentabilitet. Men det finnes håp. Man ser nå en nyorientering i oljesektoren i retning av økt fokus på reserver.

Årsberetning og årsregnskap 2003

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS
Et selskap i NHH-miljøet

Styrets beretning for 2003

Fra og med 2002 er forskningsvirksomheten i SNF organisert i SNF AS med Stiftelsen SNF, Norges Handelshøyskole (NHH) og Universitetet i Bergen (UiB) som eiere. I aksjeeieravtalen mellom de tre eierne reguleres forholdet mellom dem slik at NHH i strategisk sammenheng er å anse som hovedeier i SNF AS, mens UiB er deleier. Dermed er det lagt institusjonelt til rette for at oppdragsforskningen i SNF AS kan drives som en integrert del av NHHs og UiBs randsone.

EN MARKEDSBASERT OG PROSJEKT-FINANSIERT NETTVERKSORGANISASJON

Over 90 % av forskningsvirksomheten i SNF AS finansieres gjennom oppdrag. Grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd utgjør 6-7 % av inntektssiden.

Oppdragsinntektene skaffes til veie ved å selge prosjekter hvor økonomisk-administrativ forskningskompetanse kommer til anvendelse. Dels dreier det seg om å drive anvendt forskning, dels om å levere forskningsbaserte utredninger.

I 2003 organiserte SNF AS virksomheten sin i 170 prosjekter som involverte 190 personer, og som hadde nærmere 100 ulike oppdragsgivere. I alt ble det utført 59,5 forskerårsverk, som er flere enn året før, men fortsatt langt lavere enn hva det var så sent som 2001. Veksten i 2003 innebærer imidlertid at den nedgående trenden siden 1998 i antall utførte forskerårsverk hos SNF, nå er brutt. Det forventes fortsatt moderat vekst i årene fremover.

2003 ble likevel et vanskelig år for SNF fordi prosjektinntektene var på samme nominelle nivå som året før. Flere årsverk innebærer større kostnader, og for første gang siden 1994 gikk forskningsvirksomheten i SNF med underskudd. Videre vekst i forskningsaktivitetene forutsetter at virksomheten gir overskudd igjen allerede i 2004.

FAGLIGE AKTIVITETER OG FORMIDLING

Forskningsvirksomheten i SNF har sammenliknet med de andre samfunnsfaglige instituttene vært kjennetegnet av et høyt aktivitetsnivå og god uttelling på faglige kvalitetsmål. 2003 er intet unntak i så henseende.

I SNFs publikasjonsserie, som også er gratis tilgjengelig på Internett (www.snf.no), utkom 128 publikasjoner (137¹). Det var fortsatt et betydelig antall artikler som helt eller delvis baserer seg på oppdragsforskningen i SNF, som ble publisert i internasjonale vitenskapelige

tidsskrifter. I 2003 var det 45 (60), hvorav 20 hadde minst en forsker med hovedstilling ved SNF som (med)forfatter. I tillegg kommer 15 (12) artikler i norske tidsskrift med referee. Videre ble det produsert 20 (19) kapitler i fagbøker. Antall deltagelser med presentasjon av forskningen i SNF på internasjonale fagkonferanser og workshops var 79 (85).

Dessuten skjer det betydelig brukerrettet formidling gjennom forberedte innlegg for oppdragsgivere og på brukerkonferanser, og gjennom kronikker, avisinnlegg og intervjuer.

I 2003 registrerte vi 68 (53) populærvitenskapelige artikler og foredrag, samt 73 (44) kommentarer og kronikk-lignende bidrag i tidsskrift og

STYRETS LEDER
Arne Skauge

dagspresse.

I 2003 var SNF (med)arrangør på 9 (10) faglige konferanser av minst en heldags varighet. De rene forskerkonferansene av disse har alle hatt internasjonal deltakelse.

I forlengelsen av forsøket på å bli vertsinstusjon for et Senter for fremragende forskning ble det i fjor utarbeidet et forslag til en større satsing i *Energiøkonomi – markeder, nettverk og regulering*. Fire ledende foretak, Statkraft, Statnett, Statoil og Gassco, har sagt seg villig til å støtte satsingen med ubundne midler over en 4-årsperiode. Tilsvarende har NHH allokert en stipendiatstilling til feltet, og SNF har

¹ Tall i parentes refererer til antall i 2002.

reservert ubundne midler for satsingen. Ledende forskere på feltet fra Europa og USA deltar gjennom et Scientific Council, og det er inngått samarbeid med NTNU og SINTEF for å bringe inn den teknisk-naturvitenskapelige siden. Satsingen vurderes som viktig fordi den er på et område av stor nasjonal betydning, hvor forskningen til nå i for liten grad har bygd på samfunnsfaglige perspektiver. Økonomisk forskning på dette feltet har alle muligheter for å hevde seg godt internasjonalt siden Norge har designet markeder for elektrisitet som ligger godt i forkant av utviklingen ellers i verden. Satsingen er avhengig av at Norges forskningsråd medvirker for at den skal kunne realiseres.

Styret mener at de faglige resultatene som SNF kan vise til i 2003, dokumenterer stor aktivitet og god kvalitet i forskningen hos SNF.

KOMPETANSEBASEN

SNFs kompetansebase består av forskere med hovedstilling i SNF og vitenskapelige rådgivere og assosierte medarbeidere med hovedstilling ved NHH, UiB og andre universiteter og høyskoler i Norge og utlandet. Dessuten engasjeres forsknings- og prosjektassistenter på tidsbegrensete kontrakter. Ved utgangen av året var 72 personer ansatt med hovedstilling i SNF, mot 74 året før.

Antall fast ansatte forskere økte fra 36 til 40. Av disse var 8 (9) i permisjon, hvorav 2 er i stipendiatstillinger for å ta dr.grad og 3 innehar post.doc-stilling ved annen institusjon. Antall vitenskapelige rådgivere og assosierte medarbeidere er 120 (113). Til sammen utførte disse 14 forskerårsverk i 2003. De fleste har hovedstilling ved NHH eller UiB. 8 (6) har hovedstilling ved et utenlandsk universitet, og er engasjert på deltid som Distinguished Research Fellow.

60 % av SNFs fast ansatte forskere har avlagt dr.grad, og langt flere er tilkjent kompetanse på dette nivået etter ekstern bedømming. 3 personer hos SNF disputerte for dr.graden i 2003. Sammen med tilgangen til fagkompetanse ved NHH og UiB, betyr det at den formelle kompetansen som SNF kan mobilisere, er meget høy. Konkurransen om godt kvalifiserte forskere er stor, både som følge av kvalitetsreformen for universitet og høyskoler, og fordi Konkurransetilsynet nå etablerer seg i Bergen. På lengre sikt mener styret det er en fordel for SNF at arbeidsmarkedet for økonomer i Bergen blir bedre. I rekrutteringssammenheng er det bekymringsfullt at det fortsatt var en nedgang i antall forsknings- og prosjektassistenter i 2003, fordi det blant disse er mange som rekrutteres til en forskerkarriere. Søkningen til forsker kvalifiserende utdanning er imidlertid økende, noe som bør styrke SNFs rekrutteringsgrunnlag på sikt.

1 av SNFs fast ansatte forskere hadde lengre forskningsopphold i utlandet, og 2 utenlandske forskere hadde post.doc-stilling i NHH-miljøet gjennom SNF.

Antall ansatte i administrasjon og støttefunksjoner var 15 (15).

I 2003 etablerte også SNF sammen med NTNU en oppdragsforskningsenhet i Trondheim, Senter for økonomisk forskning AS (SØF AS). SNF er minoritetseier (49 %) og NTNU majoritetseier. Forventningene til virksomheten i SØF er at den skal bidra til å utvikle faglig samarbeid i aksene Bergen-Trondheim, i første omgang når det gjelder anvendt økonomisk forskning på offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon. Det er allerede vunnet oppdrag som utføres i et samarbeid mellom fagmiljø ved de to institusjoner.

LIKESTILLING OG ARBEIDSMILJØ

40 % av de ansatte i SNF AS er kvinner. I forskerstaben, som omfatter både fast ansatte forskere og assistenter i ulike stillingsbrøker og engasjement, er kvinneandelen 32 %. Andelen kvinner er høyest blant timeengasjerte assistenter, slik at bare 17 % av forskerårsverkene i SNF ble utført av kvinner i 2003. Det er et ønske å få en jevnere kjønnsbalanse i forskerstaben hos SNF. Det er imidlertid ikke satt i verk spesielle tiltak for å oppnå det. I styret er det 2 kvinner og 8 menn.

Sykefraværet totalt sett var på 4,2 %, som er litt høyere enn i 2002 (3,9 %). Langtids sykefravær dominerer. Det er ingen sammenheng mellom arbeidsmiljøet og det forholdsvis høye langtidsfraværet i 2003. Arbeidsmiljøet synes å være godt. Virksomheten forurenser heller ikke det ytre miljø.

FINANSIERING AV FORSKNINGEN

Nasjonale finansieringskilder står for over 90 % av SNFs inntekter. Halvparten av prosjektinntektene kommer fra Norges forskningsråd, og næringslivet står for ytterligere nesten 30 %. Prosjektfinansieringen fra offentlig forvaltning er lav og synkende, noe som skyldes dårligere gjennomslag i konkurransen om offentlige oppdrag enn tidligere. Konkurransen om offentlige oppdrag er skjerpet, både som følge av at konsulentseksjoner og utenlandske aktører beveger seg inn i dette markedet. Fordelingen på ulike finansieringskilder målt som andel av prosjektfinansieringen var i 2003: 50 % (42 %) fra Norges forskningsråd, 28 % (31 %) fra næringslivet, 9 % (14 %) fra offentlig forvaltning, 7 % (5 %) fra andre innenlandske kilder og 5 % (7 %) fra utlandet.

ØKONOMISK RESULTAT

Styret krever at forskningsvirksomheten i SNF skal gi et driftsresultat på 5 % av omsetningen. I 2003 var

driftsresultatet negativt med vel 5 %, svarende til - 3,422 millioner kroner. Driftsresultatet er varig svekket med 1,2 millioner kroner som følge av mer forsiktige forutsetninger for beregning av pensjonsforpliktelse. For øvrig forklares det dårlige økonomiske resultatet med underbeskjeftigelse i fast stab, som raskt gir store, negative utslag. Felleskostnadene var som budsjettet. Etter finansposter, som omfatter netto renteinntekter og valutagevinster som følge av svekkelsen av NOK, har SNF AS et underskudd på 3,080 millioner kroner.

Styret foreslår at underskuddet føres mot egenkapitalen. Egenkapitalen er også direkte belastet for 930.000 kroner som følge av pensjonsforpliktelser som ikke tidligere er regnskapsført. Det betyr at 70 % av aksjekapitalen er tapt. Det er et negativt estimatavvik knyttet til fremtidige pensjonsforpliktelser på 10,649 millioner kroner, som neddiskonteres over mange år. Den årlige kostnaden på 0,580 millioner kroner er tatt med i regnskapet for 2003.

Med et ansvarlig lån på 4,6 millioner kroner i tillegg til egenkapitalen på 1,4 millioner kroner mener styret at det er et finansielt grunnlag for fortsatt forsvarlig drift. Utdragingen er å snu det store underskuddet i driften fra 2003 til et overskudd i 2004. Kreditorer er i tillegg sikret med driftsgarantien fra Stiftelsen SNF på 10 millioner kroner.

Styret vil i inneværende år følge utviklingen i SNFs økonomiske resultater nøye. Styret vil påse at det treffes tiltak som gjenreiser SNF som en økonomisk effektiv og lønnsom organisasjon.

UTSIKTENE FREMOVER

SNF har en kompetent stab som er godt motivert for å løse spennende forskningsoppgaver i tiden fremover. Prosjektinngangen for 2004 er god. Det arbeides systematisk og målrettet for å sikre at SNF har fast ansatte med god prosjektdekning. Budsjettet for SNF tilsier overskudd i driften allerede i 2004, og styret krever 5 % driftsresultat igjen i 2005.

Styret har definert volumvekst i de oppdragsfinansierte forskningsaktivitetene som SNFs strategiske hovedoppgave, og har som ambisjon å oppnå en realvekst på 30 % fram mot 2008. I et lengre perspektiv mener styret det er viktig å styrke basen for rekruttering av gode studenter til en forskerkarriere, og at SNF i langt større grad enn i dag opparbeider forskningsfinansiering i utlandet. Derfor legges det vekt på at ikke bare enkeltforskere, men også hele faggrupper og SNF som institusjon, integreres i gode forskningsnettverk internasjonalt.

Bergen, 17. mars 2004

ARNE SKAUGE
styrets leder

JAN ERIK ASKILDSSEN

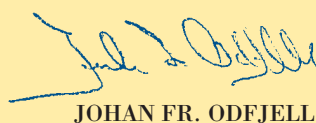

METTE BJØRNDAL

STIG-ERIK JAKOBSEN

EGIL KJERSTAD

LARS MATHIESEN

ODD NORDHAUG

JOHAN FR. ODFJELL

TOR STEIG

MARIT P. VAAGEN

PER HEUM
adm. direktør

Resultatregnskap

(alle tall i NOK 1.000)

DRIFTSINNTEKTER	Note	2003	2002
Prosjektinntekter		55 095	54 709
Grunnbevilgning	11	4 200	4 200
Andre driftsinntekter		1 592	2 178
SUM DRIFTSINNTEKTER		60 887	61 087
DRIFTSKOSTNADER			
Lønn o.a. personalkostnader	3,12	40 665	36 855
Avskrivning på varige driftsmidler	2	1 445	1 388
Husleie o.a. lokalkostnader		4 734	4 246
Fremmedytelser		6 176	5 610
Kompetansehonorar		580	1 056
Reiser, kurs, møter		5 465	5 279
Andre driftskostnader		5 244	5 281
SUM DRIFTSKOSTNADER		64 309	59 715
DRIFTSRESULTAT		-3 422	1 372
NETTO FINANSPOSTER	14	342	-343
RESULTAT		-3 080	1 029
DISPONERINGER			
Utbytte		0	600
Overført til/fra (+/-) annen egenkapital		-3 080	429
SUM DISPONERT		-3 080	1 029

Balanse

(alle tall i NOK 1.000)

EIENDELER	Note	31.12.03	01.01.03
ANLEGGSMIDLER:			
Aksjer IT Vest AS		75	75
Aksjer			
Senter for økonomisk forskning AS	13	490	0
EDB-utstyr og programvare	2	1 447	1 345
Bil, inventar og innredning	2	3 723	786
Pensjonsmidler	3	984	3 456
SUM ANLEGGSMIDLER		6 719	5 662
OMLØPSMIDLER:			
Kundefordringer	4	3 080	4 086
Andre kortsiktige fordringer	5	1 273	2 103
Utført, ikke fakturert arbeid	6	5 145	10 855
Kasse, bank og og lignende	7	14 601	12 643
SUM OMLØPSMIDLER		24 099	29 687
SUM EIENDELER		30 818	35 349

EGENKAPITAL OG GJELD	Note	31.12.03	01.01.03
EGENKAPITAL:			
Aksjekapital	8,9	5 000	5 000
SUM INNSKUTT KAPITAL		5 000	5 000
Annent egenkapital	8	-3 581	-501
SUM OPPTJENT KAPITAL		-3 581	-501
SUM EGENKAPITAL		1 419	4 499

GJELD:			
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER			
Pensjonsforpliktelse	3	0	3 568
Kompetanseforpliktelse		2 219	2 219
SUM AVSETNING FOR FORPLIKTELSER		2 219	5 787

ANNEN LANGSIKTIG GJELD			
Ansvarlig lån fra Stiftelsen SNF	10	4 600	4 600
SUM ANNEN LANGSIKTIG GJELD		4 600	4 600

KORTSIKTIG GJELD:			
Leverandørgjeld		2 632	2 648
Forskudd fra kunder		9 080	5 993
Skyldig offentlige avgifter		5 235	4 465
Skyldig lønn og feriepenger		3 950	3 841
Annent kortsiktig gjeld		1 683	3 516
SUM KORTSIKTIG GJELD		22 580	20 463

SUM GJELD OG EGENKAPITAL		30 818	35 349
---------------------------------	--	---------------	---------------

Noter til regnskapet pr. 31. desember 2003

NOTE 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet er utarbeidet i samsvar med bestemmelsene i regnskapsloven og i samsvar med god regnskapsskikk.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV BALANSEPOSTER

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

KUNDEFORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående.

Avskrivbart EDB-utstyr, programvare, inventar, avskrivbar innredning og transportmidler er bokført til kostpris og redusert med planmessige lineære avskrivninger.

Planmessige avskrivninger er klassifisert som ordinære avskrivninger under driftskostnader. Planmessige avskrivninger utgjør for EDB-utstyr 30 %, programvare 45 %, inventar og transportmidler 20 %, og innredning 20 % basert på driftsmidlenes samlede økonomiske levetid.

AKSJER

Langsiktige investeringer i aksjer er vurdert etter kostmetoden. Nedskrivning til bokført egenkapital gjøres ved vesentlige endringer i verdi.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler vurderes til virkelig verdi.

KOMPETANSEFORPLIKTELSE

SNF har en ordning der forskere ved SNF gis mulighet til å opparbeide tid som kan disponeres til kompetanseutvikling.

Avsetning til kompetanseforpliktelse klassifiseres som langsiktig gjeld i balansen.

Dette utgjør forpliktelsen overfor forskerne i form av utbetaling av lønn når opptjent kompetansetid tas ut. Avsetningen vil knytte seg til et oppnådd resultatmål i samme periode, og føres dermed i det året hvor inntekten er opparbeidet og resultatført.

PROSJEKTER

Inntektsføring av prosjektene skjer i takt med fremdriften av prosjektene. Når vurderingen av et prosjekt viser at det vil gå med tap, gjøres det avsetning for hele det forventede tap uavhengig av fullføringsgraden.

Utført, ikke fakturert arbeid vises i balansen som kortsiktig fordring. A konto betalinger og forskudd som er mottatt fra kunder, hvor fakturering overstiger utført arbeid, vises i balansen som kortsiktig gjeld.

PENSJONER

Ved regnskapsføring av pensjoner er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn.

Planendringer og estimatavvik ut over 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor) amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsstid. Periodens netto pensjonskostnad er inkludert i lønn og andre personalkostnader.

NOTE 2 DRIFTSMIDLER

(alle tall i NOK 1.000)

	EDB-utstyr	Programvare	Inventar	Innredning	Bil	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	2 317	18	608	363	213	3 519
Investeringer	940	151		3 393	0	4 484
Avgang	0	0	0	0	0	0
ANSKAFFELSESKOST 31.12.	3 257	169	608	3 756	213	8 003
Avskrevet 01.01.	986	4	235	101	62	1 388
Årets avskrivninger	923	67	166	228	61	1 445
Avgang avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Avskrevet 31.12.	1 909	71	401	329	123	2 833
BOKFØRT VERDI 31.12.	1 348	98	207	3 427	90	5 170
Avskrivningssats (%)	30	45	20	20	2	

NOTE 3 PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSER

(alle tall i NOK 1.000)

Selskapet har foretakspensjonsordning i livsforsikringselskap for sine ansatte. Ordningen gir rett til fremtidige definerte ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Full alderspensjon utgjør tilnærmet 70 % av pensjonsgrunnlaget (begrenset til 12G), og ordningen omfatter også uføre-, ektefelle- og barnepensjon. Pensjonsalderen er 67 år. Selskapet har styringsrett til å foreta endringer i foretakspensjonsordningen. Denne ordningen er sikret. Snittalderen til medlemmene i denne ordningen er 42 år.

Pensjonsordningene omfatter 54 personer pr. 01.01.2003, hvorav 5 mottok pensjon i 2003.

Selskapet har også pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere og arbeidstakergrupper som faller utenfor den ordinære foretakspensjonsordningen. Dette gjelder lederpersonell (sikret).

Forpliktelsen for denne ordningen var ikke tatt med i regnskapet for 2002. Netto forpliktelse for denne ordningen pr. 01.01.2003, 930, er ført direkte mot selskapets egenkapital som korrigerende av justering av tidligere års feil. Sammenligningstall er korrigert. Selskapet har tidligere år også hatt forpliktelser i forbindelse med gavepensjoner. Disse gavepensjonene er i 2003 avløst.

Selskapet er også tilsluttet ordningen om Avtalefestet Førtdidspensjon (AFP) fra 62 til 67 år.

Denne ordningen er usikret og dekkes over selskapets drift.

Selskapets juridiske forpliktelser er ikke påvirket av den regnskapsmessige behandlingen av pensjonsforpliktelser.

	2003	2002
NETTO PENSJONSKOSTNAD		
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2 171	1 704
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	1 476	1 227
Avkastning på pensjonsmidler	-1 178	-1 208
Gevinst avløsning gavepensjoner	-208	0
Resultatført estimatavvik	580	0
Egenbetaling fra de ansatte	-400	-360
Periodisert arbeidsgiveravgift	312	192
NETTO PENSJONSKOSTNAD	2 753	1 555
BEREGNET PENSJONSFORPLIKTELSE SIKREDE ORDNINGER		
Beregnete pensjonsforpliktelser	-27 538	-19 619
Pensjonsmidler til markedsverdi	19 005	19 644
Ikke resultatført planendring	0	0
Ikke resultatført estimatavvik	10 649	2 282
Periodisert arbeidsgiveravgift	-232	218
NETTO PENSJONSMIDLER (NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE)	1 884	2 525
BEREGNET PENSJONSFORPLIKTELSE USIKREDE ORDNINGER		
Beregnete pensjonsforpliktelser	-510	-2 311
Ikke resultatført planendring	0	0
Ikke resultatført estimatavvik	-279	0
Periodisert arbeidsgiveravgift	-111	-326
NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE	-900	-2 637
Overfinansierte ordninger ført som langsiktig fordring i balansen	984	3 456
Underfinansierte ordninger ført som langsiktig gjeld i balansen	0	-3 568
SUM NETTO PENSJONSMIDLER (NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE)	984	-112

Overfinansierte ordninger er balanseført ihht god regnskapsskikk.

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:	2003	2002
Diskonteringsrente	6,0 %	7,0 %
Årlig lønnsvekst	3,0 %	3,3 %
Årlig regulering av pensjoner under utbetaling	3,0 %	2,5 %
Årlig økning i G	3,0 %	2,5 %
Forventet avkastning på fondsmidler	7,0 %	8,0 %

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

Frivillig avgang medlemmer		
over/under 40 år	2.0 % / 5.0 %	2.0 % / 5.0 %
Uttakstilbøyighet AFP	35 %	50 %
Lineær opptjening		
Bransjens tariffgrunnlag utarbeidet av Forsikringsnæringens Hovedorg	Tariff K1963/KU	Tariff K1963/KU

NOTE 4 KUNDEFORDRINGER

(alle tall i NOK 1.000)

Kundefordringene er oppført i balansen til pålydende og redusert med 360 som avsetning til tap.

NOTE 5 ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

(alle tall i NOK 1.000)

	2003	2002
Mellomregning SØF	80	0
Mellomregning Stiftelsen	681	908
Reiseforskudd	121	265
Forskudd lønn	79	180
Lån til ansatte	139	5
Forskuddsbetalte kostnader	173	745
TOTALT	1 273	2 103

NOTE 6 UTFØRT, IKKE FAKTURERT ARBEID

(alle tall i NOK 1.000)

Utført, ikke fakturert arbeid er vurdert til det laveste av produksjonsverdi og virkelig verdi. Produksjonsverdi inkluderer direkte lønn og sosiale kostnader, andre direkte kostnader og andel indirekte kostnader.

NOTE 7 KASSE, BANK OG LIGNENDE

(alle tall i NOK 1.000)

Inkludert i beløpet er bundne midler på konto for skattetrekk med 2 892.

NOTE 8 EGENKAPITAL

(alle tall i NOK 1.000)

	Aksje- kapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr. 31.12.2002	5 000	429	5 429
Korreksjon av tidligere års feil		-930	-930
Egenkapital pr. 01.01.2003	5 000	-501	4 499
Årets resultat		-3 080	-3 080
EGENKAPITAL PR. 31.12.2003	5 000	-3 581	1 419

-930 er som følge av tidligere års beregningsfeil knyttet til pensjonsordninger ført direkte mot egenkapitalen. Se for øvrig note 3.

NOTE 9 AKSJEKAPITAL

Aksjekapitalen består pr. 31.12.2003 av 5 000 aksjer à kr. 100, totalt kr. 5 000 000

Aksjonærer pr. 31.12.2003	Antall aksjer	Andel	Stemmeandel
Stiftelsen SNF	4 000	80 %	80 % *)
NHH	800	16 %	16 %
UiB	200	4 %	4 %
SUM	5 000	100 %	

*) Stiftelsen SNF har gjennom aksjonærvtale ikke stemmerett ved valg av styre.

NOTE 10 GJELD

(alle tall i NOK 1.000)

	2003	2002
Gjeld med forfall senere enn 5 år	4 600	4 600

SNF AS har tatt opp et ansvarlig lån fra Stiftelsen SNF på 4 600. Lånet renteberegnes med NIBOR + 2 % og skal tilbakebetales etter nærmere avtale.

Det er ikke stilt sikkerhet overfor långiver.

NOTE 11 GRUNNBEVILGNING

(alle tall i NOK 1.000)

Det er for 2003 bevilget 4 200 i grunnbevilgning fra Norges forskningsråd.

NOTE 12 LØNNSKOSTNADER OG GODTGJØRELSER

(alle tall i NOK 1.000)

LØNNSKOSTNADER:	2003	2002
Lønn	32 701	30 287
Arbeidsgiveravgift	4 738	4 267
Pensjonskostnader	2 753	1 555
Andre ytelser	473	746
TOTALT	40 665	36 855

Det har i 2003 vært gjennomsnittlig 55 ansatte.

YTELSER TIL LEDENDE PERSONER:	Daglig leder	Styret
Lønn/honorar	800	394
Pensjonspremie	385	0
Andre godtgjørelser	101	0

Det er ikke gitt lån/sikkerhetsstillelse til nærstående parter, medlemmer av styret eller daglig leder.

Revisor:

Honorarer eks. merverdiavgift.

Honorar for revisjon av årsregnskapet	80
Annen finansiell revisjon	52
Sum revisjonshonorar	132

Honorar andre tjenester 22

NOTE 13 AKSJER

(alle tall i NOK 1.000)

SNF AS eier 980 aksjer i selskapet Senter for økonomisk forskning AS, noe som tilsvarer en eierandel og stemmeandel på 49 %. Kostprisen på disse aksjene var inklusiv overkurs på 0,5 per aksje.

Senter for økonomisk forskning AS ble stiftet i september 2003, og hadde i første driftsår et negativt resultat på 99. Egenkapitalen per 31.12.2003 er på 901.

NOTE 14 NETTO FINANSPOSTER

(alle tall i NOK 1.000)

	2003	2002
Renteinntekter	517	641
Finanskostnader	-86	-50
Agio	412	-335
Renter lån Stiftelsen	-301	-399
Garantiprovisjon Stiftelsen	-200	-200
NETTO FINANS	342	-343

Kontantstrømanalyse

(alle tall i NOK 1.000)

	2003	2002
Likvider tilført/brukt på virksomheten:		
Resultat	-3 080	1 029
+ Ordinære avskrivninger	1 445	1 388
= Tilført fra virksomheten	-1 635	2 417
+/- Endring i lager, debitorer og kreditorer	9 787	-6 300
+/- Endring i andre tidsavgrensingsposter	102	9 699
+/- Forskjell mellom kostnadsført pensjoner og innbetalt premie	-1 019	-580
= NETTO LIKVIDITETSEMDRING fra virksomheten	7 235	5 236
Likvider tilført/brukt på investeringer:		
- Investeringer i varige driftsmidler	-4 484	-1 486
- Investeringer i varige driftsmidler (overtatt fra Stiftelsen)		-2 108
+/- Endring i andre investeringer	-793	1 401
= NETTO LIKVIDITETSEMDRING fra investeringer	-5 277	-2 193
Opptak av ny langsiktig gjeld	-	4 600
Kapitalforhøyelse ved tingsinnskudd	-	3 900
Innbetaling av ny egenkapital		1 000
NETTO LIKVIDITETSEMDRING fra finansiering	-	9 500
= NETTO EMDRING I LIKVIDER GJENNOM ÅRET	1 958	12 543
+ LIKVIDITETSBEHOLDNING 01.01.	12 643	10
= LIKVIDITETSBEHOLDNING 31.12.	14 601	12 643

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for Samfunns- og næringslivsforskning AS for regnskapsåret 2003, som viser et underskudd på kr 3.080.000.

Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av underskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for selskapets økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av underskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Bergen, 17. mars 2004

ERNST & YOUNG AS

Finn Kinserdal
statsautorisert revisor**STYRET FOR SNF AS 2003****MEDLEMMER:**

Skauge, Arne (leder),
adm. direktør,
Finansnæringens Hovedorganisasjon

Askildsen, Jan Erik,
professor,
Universitetet i Bergen

Bjørndal, Mette,
førsteamanuensis,
Norges Handelshøyskole

Jakobsen, Stig-Erik,
forsker,
SNF AS

Kjerstad, Egil,
forsker,
SNF AS

Mathiesen, Lars,
professor,
Norges Handelshøyskole

Nordhaug, Odd,
professor,
Norges Handelshøyskole

Odfjell, Johan Fredrik

Steig, Tor,
sjeføkonom,
Næringslivets Hovedorganisasjon

Vaagen, Marit,
partner,
McKinsey & Company

DAGLIG LEDELSE 2003:

Per Heum
Adm. direktør

FORSKNINGSSJEFER 2003:

Senter for internasjonal økonomi og skipsfart:
Forskningsjef (til 31.03.2003)
Karen Helene Midelfart

Forskningsjef (fra 01.04.2003)
Guttorm Schjelderup

Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk:
Forskningsjef Kjell Sunnevåg

Senter for fiskeriøkonomi:

Forskningsjef Rognvaldur Hannesson

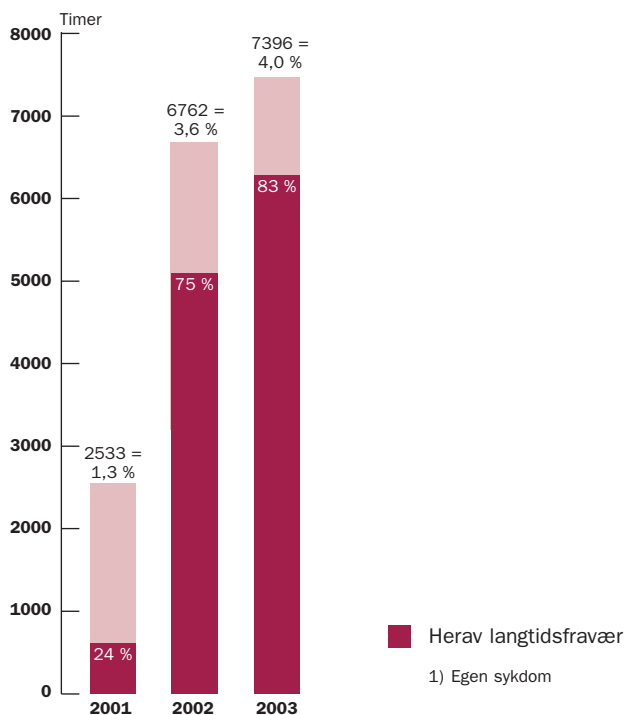
Senter for strategi og ledelse:
Forskningsjef Paul N. Gooderham

Senter for finansiell økonomi:
Forskningsjef Frode Sættem

ADMINISTRASJONSSJEF 2003:

Monica Follesø Børmo

Sykefraværet¹⁾

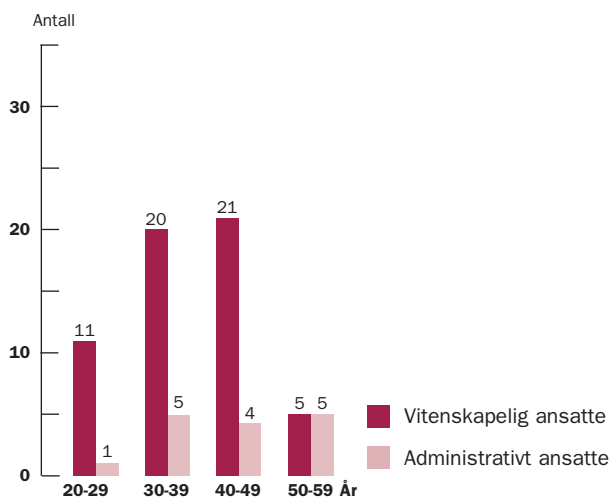

KORTTIDSFRAVÆRET GÅR NED, MENS LANGTIDSFRAVÆRET ØKER

Korttidsfraværet har gått ned med 35 % de siste to årene til tross for at bemanningen har vært noenlunde stabil. Historisk er det også det laveste siste 10 år. Det høye langtidsfraværet de siste to årene skyldes sykdomsfravær for noen få enkeltpersoner.

De konkrete sykdomsforhold indikerer at det i vårt tilfelle ikke er naturlig å se langtidsfraværet i sammenheng med forhold ved arbeidsmiljøet ved SNF.

Staben etter alder 2003

LITEN ENDRING SISTE ÅR, BETYDELIG PÅ LITT LENGRE SIKT

Sammenlignet med tidligere år viser figuren en svak forskyvning mot eldre aldersgrupper. Dette gjenspeiler den naturlige aldringen i en ganske stabil arbeidsstokk. Sett over noe lengre tid er endringen likevel kraftig. For fire år siden var f.eks. antallet 30-åringene over dobbelt så stort, mens det var klart færre i de eldre aldersgruppene. Her har det skjedd en strukturell endring i takt med en konsentrasjon av den faste staben ved SNF.

Avgang og tilvekst av faglig personell 2003 (2002)

Til/fra	Avgang ¹⁾		Tilvekst ²⁾	
Næringsliv	0	(0)	0	(0)
Univ. og høyskoler	0	(1)	2	(1)
Andre forskn. inst.	0	(0)	0	(0)
Off. virksomhet	1	(2)	1	(1)
Utlandet	0	(2)	2	(2)
Annet	1	(0)	0	(0)
Nyutdannet	–	–	0	(0)
Sum	2	(5)	5	(4)

¹⁾ Avgang: Ansatt mer enn 6 mnd., regnet det året de formelt slutter.

²⁾ Tilvekst: Avtale utover 6 mnd. Personer i bistilling er ikke regnet med.

Ansatte¹⁾ etter kjønn

ÅR	2001	2002	2003
Menn	46	43	43
Kvinner	31	31	29
Totalt	77	74	72

¹⁾ Ansatte, hel- og deltid, ex permisjoner og assosierte medarbeidere.

Stiftelsen SNF

Stiftelsen SNF bestyrer Fond for anvendt forskning og har til oppgave å støtte opp om utviklingen i fagmiljøene som SNF AS (Samfunns- og næringslivsforskning AS) bygger sin anvendte forskning på. De forskningsutførende og fondsbestyrende oppgavene i SNF har vært utført i to separate selskap siden 2002.

Stiftelsen SNF driver sin virksomhet fra Bergen med adm. direktør i SNF AS som Stiftelsens forretningsfører. Stiftelsen har ingen egne ansatte.

Stiftelsens fondsbestyrende oppgaver innebærer forvaltning av Stiftelsens kapital, dvs. plassering av fondsmidler og disponering av årsresultatet i tråd med Stiftelsens formål som er å støtte faglige tiltak i forskningsmiljøene som SNF AS bygger sin virksomhet på.

Den direkte avkastningen på fondsmidlene var 2,313 millioner kroner i 2003 før aksjeinnskuddet i SNF AS regnskapsteknisk er skrevet ned tilsvarende det forskningsvirksomheten tapte av sin aksjekapital.

I 2003 støttet Stiftelsen ulike faglige tiltak i fagmiljøene som forskningsvirksomheten i SNF AS bygger på, med til sammen 1,293 millioner kroner. I tillegg er det satt av 2,325 millioner kroner som Stiftelsens forpliktelse til å støtte bonusordningen for publisering ved NHH og Institutt for økonomi v/UiB, samt bidraget til SNFs foreslåtte satsing i energiøkonomi.

STYRET FOR STIFTELSEN SNF:

Kåre Petter Hagen, *leder*

Maja Arnestad, *nestleder*

Svenn-Åge Dahl

Anna-Mette Fuglseth

Harald Furre

Tommy Staahl Gabrielsen

Kjell Sunnevåg

STYRETS LEDER
Kåre Petter Hagen

Styret settes sammen ved at hver av stifterne, Norges Handelshøyskole og Nærings- og handelsdepartementet, oppnevner 1 person hver, 1 oppnevnes av Norges forskningsråd, 2 velges av og blant forskere med hovedstilling i SNF AS, 2 velges av og blant rådgivere og assosierte medarbeidere, hvorav 1 skal ha hovedstilling ved NHH og 1 ved UiB.

Disse forpliktelsene regnes som strategiske satsinger i miljøet. Midlene for øvrig er disponert til ulike tiltak som delfinansiering av

forskningsopphold i utlandet for vitenskapelig ansatte i SNF AS, ved NHH og UiB, ferdigstilling av doktorgradsavhandlinger,

Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning

arrangering av internasjonale fagkonferanser i Bergen og frikjøp av SNF-ansatte forskere fra faktureringskravet for å ferdigstille vitenskapelige artikler for publisering i internasjonale tidsskrift med referee.

Tabellen under gir en oversikt over hvordan Fond for anvendt forskning siden 1999 har disponert sine midler for å støtte tiltak for å utvikle fagmiljøene som den eksternfinansierte forskningen i SNF bygger på. I alt har fondet

i de 5 årene 1999-2003 brukt 7,7 millioner kroner av disse egen-genererte midlene til faglig støtte i miljøet.

Tildelinger fra Fond for anvendt forskning, 1999-2003

Sum av nominelle beløp, 1000 kroner.

Type tiltak	Kroner
Miljørettede tiltak:	
• Workshops og konferanser	1982
• Gjesteforskerfinansiering	83
• Rekruttering til forskerutdanning	75
• Strategiske satsinger ¹	840
• Annet	145
Individrettede tiltak:	
• Artikler – ferdigstilling	1343
• Utenlandsopphold	1704
• Fullføring av doktorgradsavhandling	1550
SUM	7722

¹ Som strategisk satsing er det i tillegg gitt tilsagn om å bidra til publiseringsordningen ved NHH med maksimalt 1,0 millioner kroner over en 10-årsperiode, tilsvarende med inntil 250.000 kroner til publiseringsordningen ved Institutt for økonomi/UiB og inntil 1,2 millioner kroner over en 4-årsperiode til SNFs foreslåtte satsing i energiøkonomi.

Tiltakene retter seg både mot miljøbygging og utvikling av personer i fagmiljøene som SNF bygger på for å utføre oppdragsforskning med basis i økonomisk-administrative fag. Disse er SNFs egne ansatte, og ansatte med hovedstilling ved NHH og UiB. Dersom søkers hovedstilling

legges til grunn, fordeler de tildelte midlene seg på de samarbeidende institusjoner som følger: SNF 4,2 millioner kroner, NHH 2,8 millioner kroner og UiB 0,7 millioner kroner.

Styret i Stiftelsen SNF legger opp til at Fond for anvendt forskning

forvaltes slik at fondets realverdi minst opprettholdes på dagens nivå. I 2004 legges det opp til at fondet kan dele ut inntil 1,5 millioner kroner. Søknadsfrister er 1. februar, 15. mai og 15. oktober.

Konferanser/workshops 2003 med SNF som arrangør eller medarrangør

SIØS Økonomisk Forum 2003. Senter for internasjonal økonomi og skipsfart (SIØS) ved SNF/NHH arrangerte 18. februar SIØS Økonomisk Forum på Grand Hotel i Oslo med ca 50 deltakere fra næringsliv, politisk miljø og embetsverk.

Årets arrangement fokuserte på utsiktene for norsk skattepolitikk basert på Skattekomisjonens innstilling. Årets innledere var Skattekomisjonens formann Arne Skauge, professor ved NHH Guttorm Schjelderup, Siv Jensen fra Fremskrittspartiet og statssekretær Øystein Børmer i Finansdepartementet.

New Forms of Work Organization and Employment Relations. Seminaret ble arrangert på SNF 10.-11. mars. Ved siden av internasjonal deltakelse var flere SNF-folk representert som innledere.

Globalization and Labour Markets. En CEPR-konferanse ble arrangert 2.-3. mai. Konferansen ble støttet av Fond for anvendt forskning.

Nordisk seminar i Internasjonal handel. Senter for internasjonal økonomi og skipsfart ved NHH/SNF arrangerte workshop i internasjonal handel 9.-10. mai på NHH. Et vidt spekter av problemstillinger ble tatt opp, bl.a globaliseringsteori, eksport, skattlegging, vertikal spesialisering i multinasjonale selskaper, industrilokalisering, internett, analyse av EU-kommisjonens beslutninger om sammenslåing osv. En rekke internasjonalt anerkjente fagfolk var invitert som foredragsholdere og innledere.

Jubileumskonferanse ved Senter for fiskeriøkonomi. I forbindelse med at Senter for fiskeriøkonomi fylte 50 år ble det arrangert en internasjonal workshop den 10. og 11. juni og en populærvitenskapelig konferanse den 12. juni. Arrangementene var samtidig til ære for professor og forskningssjef Røgnvaldur Hannesson som fylte 60 år den 7. juli. Den internasjonale workshopen samlet over 40 forskere fra Europa, Nord-Amerika og Australia, og huset kjente navn innen fiskeriøkonomi.

PROFESSOR
Røgnvaldur Hannesson

Populærvitenskapelig konferanse om norsk fiskerinæring.

Tema for den populærvitenskapelige konferansen i tilknytning til Senter for fiskeriøkonomi sitt 50-års jubileum var "Markeder og næringsstruktur: Norsk fiskerinæring i fremtiden". Denne konferansen ble holdt den 12 juni som en fortsettelse av jubileumskonferansen og samlet kjente aktører fra forvaltning og næringsliv i Norge. Den ble, i likhet med den internasjonale workshopen, en stor suksess.

Transaction Cost Economics in Business Administration. SNF og NHH arrangerte 20. juni i fellesskap en workshop med denne tittelen. Man fokuserte på anvendelse av transaksjonskostnadsøkonomi innenfor bedriftsøkonomi og administrasjonsfag. Tema som ble drøftet omfattet blant annet bedrifters grenser, utkontrahering, internasjonalisering og relasjoner mellom bedrifter. To kjente forskere leverte de innledende foredragene, nemlig professor Oliver Williamson, University of California og professor Torger Reve, BI.

SIØS-seminar om norsk økonomisk politikk. SIØS-senteret ved SNF/NHH inviterte til åpent seminar i Oslo 9. oktober. Tema var norsk økonomisk politikk sett i lys av det fremlagte statsbudsjettet for 2004. En forskergruppe ved NHH bestående av Jan Tore Klovland, Guttorm Schjelderup og Øystein Thøgersen innledet med sine vurderinger, etterfulgt av forberedte kommentarer fra Siv Jensen, Frp, Jan Tore Sanner, Høyre og Tore Nordtun Ap, alle finanspolitiske talsmenn for sine partier. Ca 70 personer deltok.

Workshop i medieøkonomi. SNF og NHH arrangerte 24.-25. oktober en workshop med arbeidstittlen "How do media markets work?" Målsettingen med konferansen var å diskutere nyere akademiske bidrag til en dypere forståelse av medieindustrien. Konferansen hadde en rekke internasjonale innledere på temaet. Konferansen ble arrangert med støtte fra Norges forskningsråd og Norges Bank.

Publisering og konferanser 2003 – en oversikt

PUBLISERTE ARBEIDER:

	2002	2003
Rapporter	62	51
Arbeidsnotater	87	77
Internasj. vit. artikler	60	45
Norske vit. artikler	12	15
Øvrige arbeider	85	106
Bøker	3	4
Sum utgivelser	309	298

KONFERANSER:

	2002	2003
Fagkonferanser; presentasjon av paper	85	79
Brukerrettede konferanser; presentasjon av innlegg	53	68
Konferanser med SNF som (med-)arrangør	10	9

SNF-BULLETTIN:

	2002	2003
Antall nummer	4	4
Opplag	1750	1750

Forskningspriser 2003

Leif Egil Hem, Nina Iversen og **Herbjørn Nysveen** ble tildelt "Martin Oppemann Memorial Award for the Best Article of the Year 2002" for artikkelen "Effects of Ad Photos Portraying Risky Vacation Situations on Intention to Visit a Tourist Destination: Moderating Effects of Age, Gender and Nationality". Artikkelen ble publisert i Journal of Travel & Tourism Marketing, Volume 13 Issue 4.

Leif Egil Hem

Nina Iversen

Herbjørn Nysveen

Doktorgrader 2003

Gjermund Nese disputerte fredag 7. november 2003 for dr.polit.-graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen: "Essays on Liberalized Energy Markets".

Gjermund Nese har vært ansatt ved Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF) siden 1996. Han er nå forsker ved Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk. Arbeidet med avhandlingen har blitt finansiert av Nordisk Energiforskningsprogram og SNF.

Gjermund Nese

Tor Helge Holmås disputerte fredag 14. november for dr.polit.-graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen: "Essays on labour markets in the health care sector".

Tor Helge Holmås har bl.a. arbeidet som forsker ved SNF. Arbeidet med avhandlingen er finansiert av Norges forskningsråd via Program for helseøkonomi i Bergen.

Tor Helge Holmås

Kurt Richard Brekke disputerte fredag 21. november 2003 for dr.polit.-graden i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Bergen med avhandlingen: "Competition and Regulation in Health Care Markets".

Kurt Brekke har bl.a. arbeidet som forsker ved SNF (1999) og stipendiat under Program for helseøkonomi i Bergen (1999-2003). Han er nå forsker ved SNF med tilknytning til Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk.

Kurt Richard Brekke

I tillegg til de ovennevnte har **Øystein Foros** og **Helge Thorbjørnsen** avlagt doktorgrader i 2003. Foros og Thorbjørnsen har vært stipendiater under Teleøkonomiprogrammet som drives av SNF.

Artikler, basert på SNF-forskning i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter med referee 2003

1. Trond E. Olsen and Petter Osmundsen:
Spillovers and international competition for investments, *Journal of International Economics* 59 (2003) 211-238
2. Kjell Arne Brekke and Erling Moxnes:
Do numerical simulation and optimization results improve management? Experimental evidence, *Journal of Economic Behaviour & Organization*, 2003, 50: 117-131
3. Al-Amin M. Ussif, Leif K. Sandal and Stein Ivar Steinshamn:
A new approach of fitting biomass dynamics models to data, *Mathematical Biosciences*, 2003, 182: 67-79
4. Rögnvaldur Hannesson:
Aquaculture and fisheries, *Marine Policy*, 2003, 27: 169-178
5. Rögnvaldur Hannesson:
The Economics of Marine Reserves, *Natural Resource Modeling*, 2002 15(3): 273-290
6. Magne Emhjellen, Kjetil Emhjellen and Petter Osmundsen:
Cost Estimation Overruns in the North Sea, *Project Management Journal*, Vol. 34, Number 1, March 2003, 23-29
7. Frank Asche, Ole Gjølberg and Teresa Völker:
Price relationships in the petroleum market: an analysis of crude oil and refined product prices, *Energy Economics* 25 (2003) 289-301
8. Stig-Erik Jakobsen and Grete Rusten:
The autonomy of foreign subsidiaries. An analysis of headquarter-subsidiary relations, *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography* Vol. 57, 20-30
9. Erling Moxnes:
Uncertain measurements of renewable resources: approximations, harvesting policies and value of accuracy, *Journal of Environmental Economics and Management*, 2003, 45: 85-108
10. John Kennedy:
Scope for Efficient Multinational Exploitation of North-East Atlantic Mackerel, *Marine Resource Economics*, 2003, 18(1): 55-80
11. Sverre Dahl, Øivind Anti Nilsen and Kjell Vaage:
Gender Differences in Early Retirement Behaviour, *European Sociological Review*, Vol. 19, No. 2, 2003, 179-198
12. Petter Osmundsen and Ragnar Tveterås:
Decommissioning of petroleum installations - major policy issues, *Energy Policy* 31 (2003) 1579-1588
13. Torstein Nesheim:
Using External Work Arrangements in Core Value-creation Areas, *European Management Journal*, Vol. 21, No. 4, 2003, 528-537
14. Torstein Nesheim:
Short-term hires and the leasing of personnel in Norwegian firms: promoting numerical flexibility and stability, *Scandinavian Journal of Management*, 19, 2003, 309-331
15. Øystein Foros and Hans Jarle Kind:
The Broadband Access Market: Competition, Uniform Pricing and Geographical Coverage, *Journal of Regulatory Economics*, 23:3 215:235, 2003
16. Rune Jansen Hagen, Ottar Mæstad and Arne Wiig:
Assessing the Economic Gains of Free Market Access for the Least Developed Countries in the QUAD, *Nordic Journal of Political Economy*, Vol. 29, 1-2003, 3-24
17. Frank Asche, Trond Bjørndal and Elin H. Sissener:
Relative Productivity Development in Salmon Aquaculture, *Marine Resource Economics*, 2003 18(2): 205-210
18. Henry W. Kinnucan, Frank Asche, Øystein Myrland and Cathy A. Roheim:
Advances in economics of marketing and implications for aquaculture development, *Aquaculture Economics & Management*, 7(1/2): 35-53, 2003
19. Anna Mette Fuglseth and Kjell Grønhaug:
Can computerised market models improve strategic decision-making? An exploratory study, *Journal of Socio-Economics* 32(2003) 503-520
20. Kjell J. Sunnevåg:
Auction Design for the Allocation of Emission Permits in the Presence of Market Power, *Environmental and Resource Economics* 26:385-400, 2003
21. Subal C. Kumbhakar and Ragnar Tveterås:
Risk Preferences, Production Risk and Firm Heterogeneity, *Scandinavian Journal of Economics*, 105(2), 275-293, 2003
22. Kenneth Fjell:
Elasticity based pricing rules: a cautionary note, *Applied Economics Letters*, 2003, 10:787-791.
23. Magne Supphellen and Kjell Grønhaug:
The Role of Formal Authority in Buyer Evaluation of Business Research Suppliers: A Scandinavian Case, *Journal of Business-to-Business Marketing*, Vol. 10, 2003, 53-78
24. Ingeborg A. Kleppe and Kjell Grønhaug:
No Consumer is an Island – The Relevance of Family Dynamics for Consumer Welfare, *Advances in Consumer Research*, Vol 30, 2003, 314-321

25. Mette Bjørndal, Kurt Jörnsten and Virgine Pignon: Congestion Management in the Nordic Power Market – Counter Purchases and Zonal Pricing, *Journal of Network Industries*, 4, 273-296
26. Mette Bjørndal and Kurt Jörnsten: Prices in a Combinatorial Auction, *Journal of Statistics & Management Systems*, 6, 281-293
27. Mette Bjørndal and Kurt Jörnsten: Revenue Cap Regulation in a Deregulated Electricity Market – Effects on a Grid Company, *Central European Journal of Operations Research*, 11, 197-215
28. Leif Egil Hem and Nina Iversen: Transfer of Brand Equity in Brand Extensions: The Importance of Brand Loyalty, *Advances in Consumer Research*, Vol 30 (1), 71-79, 2003
29. Leif Egil Hem, Nina Iversen and Kjell Grønhaug: Advertising Effects of Photos Used to Portray Nature-Based Tourism Attractions, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, Vol 3 (1), 48-67, 2003
30. Leif Egil Hem, Leslie de Chernatony and Nina Iversen: Factors Influencing Successful Brand Extensions, *Journal of Marketing Management*, Vol 19, (7/8), 781-806
31. Stein Ivar Steinshamn, R.W. McKelvey and Leif K. Sandal: Regional Fisheries Management on the High Seas: The Hit-and-Run Interloper Model, *International Game Theory Review*, 2003, 5(4): 327-345
32. Trond Bjørndal and Linda Nøstbakken: Supply Functions for North Sea Herring, *Marine Resource Economics*, Vol. 18 (4), 2003
33. Tor Helge Holmås, Arild Aakvik og Egil Kjerstad: A low-key social insurance reform - effects of multi-disciplinary outpatient treatment for back pain patients in Norway, *Journal of Health Economics* 2003, 22(5): 747-762
34. Jan Erik Askildsen, Badi Baltagi og Tor Helge Holmås: Wage policy in the health care sector: A panel data analysis of nurses' labour supply, *Health Economics*, 2003, 12(9): 705-719
35. Frode Steen and Lars Sjørgard: From a regulated duopoly to a private monopoly; The deregulation of the Norwegian airline industry, *Scandinavian Economic Policy Review*, Vol. 9 (2), 191-221, 2003
36. Tommy S. Gabrielsen: Conglomerate mergers: Vertical Mergers in Disguise? *International Journal of the Economics of Business*, 10(1): 1-16, 2003
37. Tommy S. Gabrielsen and Steinar Vagstad: Consumer heterogeneity, incomplete information and pricing in a duopoly with switching costs, *Information Economics and Policy*, 15: 384-401, 2003
38. Erling Steigum and Øystein Thøgersen: Borrow and adjust: Fiscal policy and sectoral adjustment in an open economy, *International Economic Review*, 44, 699-724, 2003
39. Øystein Thøgersen, Hans Fehr og Wenche Sterkeby: Social security reforms and early retirement, *Journal of Population Economics*, 2003, 16, 345-361
40. Karen Helene Midelfart, Henry G. Overman og Anthony J. Venables: Monetary union and the economic geography of Europe, *Journal of Common Market Studies*, 41 (2003): 846-869
41. Odd Rune Straume: International Mergers and Trade Liberalisation: Implications for Unionised Labour, *International Journal of Industrial Organization*, 21, 717-735, 2003
42. Hildegunn Kyvik Nordås: A note on the impact of trade liberalization on women's job opportunities and earnings in developing countries, *World Trade Review*, Vol 2, no. 2, 1-11, 2003
43. Kurt R. Brekke: Competition or Coordination in Hospital Markets with Unionised Labour, *International Journal of Health Care Finance and Economics*, 4, 1-25, 2003
44. Aksel I. Rokkan, Jan B. Heide og Kenneth H. Wathne: Specific investments in marketing relationships: Expropriation and bonding effects, *Journal of Marketing Research*, 40 (May), 2003, 210-224
45. Anna Mette Fuglseth and Kjell Grønhaug: Theory-driven construction and analysis of cause maps, *International Journal of Information Management*, 22 (2002), 357-376

Artikler i norske vitenskapelige tidsskrifter med referee 2003

- Petter Osmundsen, Ragnar Skjølingstad og Øystein Haaland: Implisitte opsjoner i gassomsetning, *Norsk Økonomisk Tidsskrift*, 116 (2002), 127-147
- Torstein Nesheim, Anne Nesheim og Siri Garnæs: Ekstern arbeidskraft i kjernevirksomheten: En utfordring til konvensjonell visdom om bedriftens grenser, *magma*, nr. 4, 2003, 93-112

3. Petter Osmundsen og Hans Jørgen Dahl:
Tariffering av ny infrastruktur for gasstransport,
Økonomisk Forum, Aktuell kommentar 1-03, 1-4
4. Kjell J. Sunnevåg:
Flytting av tilsyn - drama eller dramatisk? *Økonomisk Forum* nr. 3 - april 2003, 57. Årg.
5. Anna Mette Fuglseth og Kjell Grønhaug:
Kan IT-baserte markedsmodeller bidra til bedre strategiske beslutninger?, *magma*, Vol 6 (1), 2003, 101-111
6. Arne Kalleberg and Karen Modesta Olsen:
Comparing Flexibility: Flexible Firms in a Cross-National Perspective, *Beta*, Vol 17 (1): 19-35
7. Tor Helge Holmås og Jan Erik Askildsen:
Helsepersonell og lønnspolitikk, *Økonomisk Forum*, 2003, 57(9): 30-36
8. Afsaneh Bjorvatn og Kjell Sunnevåg:
Markedsbaserte finansielle systemer i helsesektoren,
magma, vol. 6, nr. 1, 2003
9. Afsaneh Bjorvatn:
Er desentralisert dialysebehandling lønnsomt?, *magma*,
vol. 6, nr. 6, 2003
10. Tommy S. Gabrielsen og Lars Sjørgard:
Allianser og maktkamp i dagligvaresektoren, *magma*,
6(3), 21-33, 2003
11. Robert Dahlstrom, Sven A. Haugland, Arne Nygaard og Aksel I. Rokkan:
Norsk hotellindustri: Blodbad eller konstruktiv regorganisering?, *magma*, 2003, Vol. 6, 1, 92-100
12. Jan Ivar Stemsrudhagen:
Balansert målstyring: Fra måling til strategisk ledelse,
magma, 2003, Vol. 6, 2, 40-46
13. Erling Vårdal:
Støtten til distriktsjordbruket sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv, *Landbruksøkonomisk Forum*, 3, 15-27, 2003
14. Petter Osmundsen, Terje Sørenes, Morten Lindbäck og Arnstein O. Wigestrånd:
Styring etter finansielle indikatorer – Er oljeselskapene kortsiktige?, *Økonomisk Forum*, Vol. 57, nr. 2, 2003, 34-40.
15. Kurt Brekke:
Fra forvaltning til monopol i den norske sykehussektoren, *Økonomisk Forum*, Nr. 4, 13-19, 2002

Publikasjoner 2003

Bøker, avhandlinger m.m.

Bjørndal, Trond (red.):

Økonomiske perspektiv på sjømatnæringa,
SNF-Årbok 2003, Bergen: Fagbokforlaget.

Brekke, Kurt Richard:

"Competition and Regulation in Health Care Markets",
Dr.polit. 2003, Bergen – Universitetet i Bergen.

Holmås, Tor-Helge:

"Essays on labour markets in the health care sector",
Dr.polit. 2003, Bergen – Universitetet i Bergen.

Nese, Gjermund:

"Essays on Liberalized Energy Markets",
Dr.polit. 2003, Bergen - Universitetet i Bergen.

Rapporter

- R01/03 Christian Andersen og Frode André Skjeret:
Valg av diskonteringsrente ved nettinvesteringer
- R02/03 Ottar Mæstad:
Environmental Policy in the Steel Industry: Using Economic Instruments
- R03/03 Hans Jonas Borden Moen:
Effektiv e-handel? En komparativ analyse av priser på CDer, DVDer og bøker solgt over Internett og i konvensjonelle utsalgskanaler
- R04/03 Carsten Lyng Jensen, Frank Asche, Trond Bjørndal og Daniel V. Gordon:
Measuring Rent and Capacity in Fisheries: A Literature Survey and Analysis of IVQ Fisheries
- R05/03 Arne Eide, Peter Manning og Stein Ivar Steinshamn:
Assessment of the Economic Benefits African Countries Received from Their Marine Resources: Three Case Studies
- R06/03 Gro Holst Volden:
Etablering av private merker i norsk dagligvarebransje - En empirisk analyse av detaljistkjedenes entry-incentiver og -barrierer i perioden 1997-2000
- R07/03 Erik Døving, Kari Folkenborg, Stig-Erik Jakobsen og Sveinung Skule:
Evaluering av Kompetanseutviklingsprogrammet i landbruket
- R08/03 Hildegunn Kyvik Nordås, Eirik Vatne og Per Heum:
The upstream petroleum industry and local industrial development. A comparative study

- R09/03 Gro Merete Stuhaug:
Potensialet for prissamarbeid i ein vasskraftmarknad med temporære flaskehalsar
- R10/03 Ottar Mæstad:
The electricity sector of Uganda - results of development assistance
- R11/03 Torbjørn Lorentzen og Rögvaldur Hannesson:
Konkurranssevne og kapasitetstilpasning i fiskeindustrien
- R12/03 Elin H. Sissener, Trond Bjørndal og Frank Asche:
EFTA-frihandelsavtaler - døråpner for norsk fiskeeksport? - en analyse av handelsmønstre mellom Norge og tredjeland og virkningene av EUs kompensasjonskvoter
- R13/03 Afsaneh Bjorvatn og Frode Kristiansen:
Cost-Effectiveness of Fondaparinux vs Enoxaparin as Venous Thromboembolism Prophylaxis in Norway
- R14/03 Martin Bech Holte:
Competition and Collusion with Exhaustible Resources - The Case of the Crude Oil Market
- R15/03 Frode Kristiansen:
Finansieringsordninger for pleie- og omsorgstjenester
- R16/03 Paolo M. Panteghini og Guttorm Schjelderup:
Competing for Foreign Direct Investments: A Real Options Approach
- R17/03 Jan Roth Johnsen:
Patenter, legemidler og generisk substitusjon
- R18/03 Afsaneh Bjorvatn og Egil Kjerstad:
Evaluering av plan for utstyrsinvesteringer i norske sykehus
- R19/03 Erling Moxnes, Öje Danell, Eldar Gaare og Jouko Kumpula:
A Decision-Tool for Adaptation of Reindeer Herds to Rangelands: The User's Manual
- R20/03 Olav Kvitastein og Kjell G. Salvanes:
Effekten av arbeidsmarknadstiltak på regional arbeidsløyse. Bruk av norske registerdata i perioden 1993-2000
- R21/03 Eirik N. Christensen:
Vinnerens forbannelse
- R22/03 Herbjørn Nysveen, Per E. Pedersen og Helge Thorbjørnsen:
Using mobile services to strengthen brand relationships: The effects of SMS and MMS channel additions on brand knowledge, satisfaction, loyalty and main channel use

Internett

Du finner fullstendig publikasjonsliste med flere søkemuligheter, bl.a. etter forfatter og år. Det er mulig å ta utskrift av rapportene (PDF-fil) direkte fra hjemmesiden. (Gjelder rapporter utgitt etter 01.01.2000)

www.snf.no

Rapporter, CD-ROM

Kr. 190,-

Arbeidsnotater

Kr. 90,-

Andre

Gratis

- R23/03 Sigbjørn Sødal:
Fuel Cells in Shipping: Higher Capital Costs and Reduced Flexibility
- R24/03 Frøystein Gjesdal:
Teoretisk gjennomgang av Budsjettnemndas lønnsomhetsundersøkelser
- R25/03 Per Heum, Christian Quale, Jan Erik Karlsen, Moses Kragha og George Osahon:
Enhancement of Local Content in the Upstream Oil and Gas Industry in Nigeria: A Comprehensive and Viable Policy Approach
- R26/03 Jone Håland:
Holder udekket renteparitet? En empirisk undersøkelse av udekket renteparitet med utgangspunkt i norske kroner
- R27/03 Kåre P. Hagen og Ola Nafstad:
Telepolitikk i Europa
- R28/03 Stig-Erik Jakobsen og Grete Rusten:
Sluttevaluering av omstillingsprogrammet i Vaksdal
- R29/03 Kjell J. Sunnevåg:
Kommunal tjenesteyting og friere brukervalg
- R30/03 Kjell J. Sunnevåg:
Innsatsstyrt finansiering – en modell for pleie- og omsorgstjenester
- R31/03 Lene Rathe:
Sykefravær og bedriftsheterogenitet - en analyse av perioden 1990 til 1995
- R32/03 Ivar Gaasland:
En numerisk modell for analyse av norsk bio-produksjon og foredling
- R33/03 Mette Bjørndal, Trond Bjørnenak og Thore Johnsen:
Aktivitetsbasert kalkulasjon for regulerte tjenester. Erfaringer, prinsipielle retningslinjer og mulig anvendelse for nettvirksomhet i kraftsektoren
- R34/03 Nils-Arne Ekerhovd:
Spelet om kolmule
- R35/03 Reidar Kind:
Analytisk modellering av strukturendringer - en studie av det norske dagligvaremarkedet
- R36/03 Leif Jarle Gressgård, Leif B. Methlie og Inger G. Stensaker:
Mobile Internet Services: Integration Models and Structural Determinants
- R37/03 Afsaneh Bjorvatn:
Evaluering av desentralisert dialysebehandling
- R38/03 Svenn-Åge Dahl, Hans-Tore Hansen og Olav Andreas Kvitastein:
Gjengangere på sykepengene
- R39/03 Frode Kristiansen og Kjell J. Sunnevåg:
Statlig politikk overfor helsesektoren - regionale virkninger
- R40/03 Trond Bjørndal, Gunnar A. Knapp og Audun Lem:
Salmon - A Study of Global Supply and Demand
- R41/03 Jan Tore Klovland, Guttorm Schjelderup og Øystein Thøgersen:
Synspunkter på den økonomiske politikken i lys av statsbudsjettet for 2004
- R42/03 Christian Andersen og Winfried Ellingsen:
Reiselivsnæring og turistkonsum i Hordaland
- R43/03 Birthe Kåfjord Lange:
Hvordan kan vi forklare at lederutvikling oppfattes forskjellig av ulike grupper ledere? En studie av hvilke faktorer som påvirker norske lederes oppfatning av lederutvikling
- R44/03 Ottar Mæstad og Siri Pettersen Strandenes:
The International Coal Trade Pattern
- R45/03 Ottar Mæstad:
Climate Policy and the International Steam Coal Demand
- R46/03 Øystein Thøgersen:
Spill-over effekter av finanspolitikk
- R47/03 Balbir Singh og Gjermund Nese:
Energisertifikater og energisikkerhet i et markedsbasert kraftsystem
- R48/03 Kristin Madsen:
En restruktureringsmekanisme for statsgjeld? – En analyse med fokus på konflikten mellom ex post effektivitet og ex ante incentiver
- R49/03 Erling Moxnes:
The Dynamics of Individual Transferable Quotas (ITQs), An Experimental Investigation
- R50/03 Erling Moxnes:
Auctioned Seasonal Quotas (ASQs), An experimental Investiation
- R51/03 Frank Asche og Sigbjørn Tveterås:
Market Integration and Exchange Rates in Primary Commodity Markets

Arbeidsnotater

- A01/03 Odd Rune Straume:
Managerial delegation and merger incentives
- A02/03 Jostein Skaar og Lars Sørgard:
Temporary Bottlenecks, Hydropower and Acquisitions in Networks
- A03/03 Cathrine Hagem, Steffen Kallbekken, Ottar Mæstad og Hege Westskog:
Enforcing the Kyoto Protocol: Sanction design and strategic behaviour
- A04/03 Torstein Nesheim, Anne Nesheim og Siri Garnæs:
Ekstern arbeidskraft i bedriftens kjernevirksomhet
- A05/03 Trond Bjørndal, Al-Amin Ussif og Ussif Rashid Sumaila:
A Bioeconomic Analysis of the Norwegian Spring Spawning Herring (NSSH) Stock
- A06/03 Grete Rusten:
Norske bedrifters etableringer i utlandet og det offentliges rolle i forhold til disse investeringene
- A07/03 Grete Rusten:
Regionale og distriktpolitiske effekter av statlig politikk på postområdet
- A08/03 Eirik Vatne:
Regionale og distriktpolitiske virkninger av statlig petroleumspolitikk
- A09/03 Grete Rusten og Kjell J. Sunnevåg:
Management, Technology and Regulation: The Hydro-Power Sector in Norway
- A10/03 Ghazala Naz:
Comparative Data of Absence Due to Sickness in Nordic Countries
- A11/03 Stig-Erik Jakobsen og Knut Onsager:
Head office location - Agglomeration, clusters or flow nodes?
- A12/03 Balbir Singh:
Renewable Energy Location and Network Congestion in a Liberalised Power Market
- A13/03 Erling Vårdal:
Støtten til distriktsjordbruket sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv
- A14/03 Kjetil Andersson, Kenneth Fjell og Øystein Foros:
Are TV-viewers and surfers different breeds? Broadband demand and asymmetric cross-price effects
- A15/03 Grete Rusten og James Cornford:
Web-Site Strategies and Performance in SMES: Performance Indicators and Regional Challenges
- A16/03 Stig-Erik Jakobsen, Dag Magne Berge og Bernt Aarset:
Regionale og distriktpolitiske effekter av statlig havbrukspolitikk
- A17/03 Stig-Erik Jakobsen og Knut Bjørn Lindkvist:
Offentlig politikk og regional næringsutvikling i fiskerinæringen
- A18/03 Tommy Staahl Gabrielsen:
On the Costs and Benefits of Vertical Integration
- A19/03 Kjell Erik Lommerud, Odd Rune Straume og Lars Sørgard:
National versus international mergers in unionised oligopoly
- A20/03 Tommy Staahl Gabrielsen:
Customer poaching with differentiated products and switching costs
- A21/03 Grete Rusten og Tom Eldegard:
Regionale effekter av statlig politikk i kraftsektoren
- A22/03 Stig-Erik Jakobsen:
Internasjonale endringer og lokal respons: En analyse av omstillingsarbeidet i Odda
- A23/03 Jan Ivar Stemsrudhagen:
The balanced scorecard and leadership: The system's (ir)relevance in an uncertain world
- A24/03 Jan Ivar Stemsrudhagen:
The structure of balanced scorecards: empirical evidence from Norway
- A25/03 Torbjørn Lorentzen:
Råstofftilgang og sysselsetting i fiskeindustrien
- A26/03 Per Egil Pedersen, Herbjørn Nysveen og Helge Thorbjørnsen:
Identity expression in the adoption of mobile services: The case of multimedia messaging services
- A27/03 Rögnvaldur Hannesson og John Kennedy:
Landing Fees Versus Fish Quotas
- A28/03 Paul N. Gooderham og Christopher Mabey:
The Impact of Management Development on the Organizational Performance of European Firms
- A29/03 Sigbjørn Tveterås:
Forecasting Commodity prices with switching regimes: A MS-VAR approach for fish meal price
- A30/03 Kjetil Bjorvatn:
Economic integration and the profitability of cross-border mergers and acquisitions

- A31/03 Jostein Skaar:
Supply Function Equilibria in a Hydropower Market
- A32/03 Stig-Erik Jakobsen og Knut Onsager:
*The role and functions of Head Offices:
Towards increased complexity?*
- A33/03 Trond Bjørndal og Ana Brasão:
*The Northern Atlantic Bluefin Tuna Fisheries:
Management and Policy Implications*
- A34/03 Hildegunn Kyvik Nordås:
*Fragmented production - a curb on China's export
growth?*
- A35/03 Ottar Mæstad:
*Environmental policy with endogenous plant
location and tradable emission permits*
- A36/03 John Kennedy og Rögnvaldur Hannesson:
*Are Within-Season Rents Maximised in an Open-
Access Fishery?*
- A37/03 Grete Rusten og Winfried Ellingsen:
Food on the Web: A new way to profit?
- A38/03 Bjarne Espedal, Lars Kleppe og Birthe Kårfjord
Lange:
*Management and leadership development in
Norway*
- A39/03 Øystein Foros:
*Price strategies and compatibility in digital net-
works*
- A40/03 Grete Rusten:
IKT og regional utvikling
- A41/03 Kathleen A. Miller og Gordon R. Munro:
*Climate and Cooperation: A New Perspective on
the Management of Shared Fish Stocks*
- A42/03 Stig-Erik Jakobsen og Heidi Wiig Aslesen:
*Location and knowledge interaction between head
office and KIBS in city areas*
- A43/03 Nicola D. Coniglio og Francesco Prota:
*Human Capital Accumulation and Migration in
Peripheral EU Region: the Case of Basilicata*
- A44/03 Frank Asche, Atle G. Guttormsen, Tom Sebulonsen
og Elin H. Sissener:
*Competition between farmed and wild salmon:
The Japanese Salmon Market*
- A45/03 Herbjørn Nysveen, Helge Thorbjørnsen og Per Egil
Pedersen:
*Effects of Web TV on Consumer-Brand
Relationships*
- A46/03 Nicola D. Coniglio:
*Migropolis: migration networks and formation of
ethnic clusters in cities*
- A47/03 Fred Schroyen:
An alternative way to model merit good arguments
- A48/03 Tommy Staahl Gabrielsen og Lars Sørgard:
Contracting versus Bypassing
- A49/03 Jan I. Haaland og Hans Jarle Kind:
*Cooperative and Non-cooperative R&D Policy in an
Economic Union*
- A50/03 Øystein Gjerde, Kjell Henry Knivsflå og Frode
Sættem:
*The value relevance of financial reporting on the
Oslo Stock Exchange*
- A51/03 Ola Kvaløy:
Asset Specificity and Vertical Integration
- A52/03 Ola Kvaløy:
*Human Capital and Risk Aversion in Relational
Incentive Contracts*
- A53/03 Ola Kvaløy:
Team Incentives in Relational Contracts
- A54/03 Ola Kvaløy:
Norms Matter
- A55/03 Hanne Haugen:
*Handel og økonomisk vekst i Kina – en analyse av
sammenhenger og utvikling*
- A56/03 Halfdan Otto Torpe:
*Bilindustrien i Kina: Utvikling og utsikter i lys av
WTO-avtalen*
- A57/03 Kjetil Bjorvatn:
*Tid er penger: Om betydningen av transporttid og
informasjonsteknologi for lokaliseringen av uten-
landske direkteinvesteringer*
- A58/03 Erik Døving, Odd Bjørn Ure, Berit Teige og
Sveinung Skule
*Evaluering av Kompetanseutviklingsprogrammet.
Underveisrapport 2003*
- A59/03 Rune Jansen Hagen:
Samaritan Agents? On the delegation of aid policy
- A60/03 Arne Christian Lund:
Tørrårssikring med markedsbaserte ordninger
- A61/03 Linda Rud, Kurt Jörnsten og Mette Bjørndal:
*Capacity Charges: A Price Adjustment Process for
Managing Congestion*

- A62/03 K. Kugarajh, Leif K. Sandal og Gerhard Berge:
Implementing Stochastic Bio-Economic Model for North-East Arctic Cod Fishery
- A63/03 Gorm Grønnevet og Frode Steen:
Branding News with Political Opinion
- A64/03 Kjell J. Sunnevåg:
Spectrum auctions in the presence of network externalities
- A65/03 Frank Asche, Petter Osmundsen og Maria Sandsmark:
Is it all oil?
- A66/03 Jørgen Bjørndalen og Gjermund Nese:
Transportsystemet for naturgass
- A67/03 Karl Rolf Pedersen:
Foreign aid and incentives in commercial credit markets
- A68/03 Mette Bjørndal og Kurt Jörnsten:
Pricing in Iterative Combinatorial Auctions
- A69/03 Tommy Staahl Gabrielsen og Steinar Vagstad:
Why is on-net traffic cheaper than off-net traffic? Access markup as a collusive device and a barrier to entry
- A70/03 Hans Jarle Kind, Tore Nilssen og Lars Sørgard:
Advertising on TV: Under – or Overprovision?
- A71/03 Frøystein Gjesdal:
The Accounting Rate of Return: Some analytical results
- A72/03 Ragnar Tveterås:
Selskapsorganisering i norsk lakseoppdrett: Resultater fra en spørreundersøkelse
- A73/03 Hans Jarle Kind, Karen Helene Midelfart og Guttorm Schjelderup:
Trade and Multinationals: The Effect of Economic Integration on Taxation and Tax Revenue
- A74/03 Al-Amin M. Ussif, Leif K. Sandal og Stein Ivar Steinshamn:
A new approach of fitting biomass dynamics models to data
- A75/03 A. David McDonald, Leif K. Sandal, L. Richard Little, Arne-Christian Lund og Stein Ivar Steinshamn:
Inferring a Biopolitical Consensus View of Stochastic Dynamics for Management of a Transboundary Fishery
- A76/03 Erling Kåre Stenevik og Svein Sundby:
Impacts of climate change on commercial fish stocks in Norwegian waters
- A77/03 Erik Døving, Paul Gooderham og Odd Nordhaug:
Norske regnskapsbyråer: Rådgivning, kompetanse og verdiskaping

Særtrykk – Reprints 2003

- 01/03 Kjetil Bjorvatn, Hans Jarle Kind and Hildegunn Kyvik Nordås:
The Role of FDI in Economic Development, *Nordic Journal of Political Economy*, Vol. 28 – Issue 2 – 2002, 109-126
- 02/03 Trond E. Olsen and Petter Osmundsen:
Spillovers and international competition for investments, *Journal of International Economics* 59 (2003) 211-238
- 03/03 Øystein Foros and Hans J. Kind:
Konkurranse og regulering innen Internett, *Norsk Økonomisk Tidsskrift*, årgang 116, nr. 2/2002, 149-166
- 04/03 Kjell Arne Brekke and Erling Moxnes:
Do numerical simulation and optimization results improve management? Experimental evidence, *Journal of Economic Behaviour & Organization*, 2003, 50: 117-131
- 05/03 Al-Amin M. Ussif, Leif K. Sandal and Stein Ivar Steinshamn:
A new approach of fitting biomass dynamics models to data, *Mathematical Biosciences*, 2003, 182: 67-79
- 06/03 Petter Osmundsen, Ragnar Skjølingstad og Øystein Haaland:
Implisitte opsjoner i gassomsetning, *Norsk Økonomisk Tidsskrift*, 116 (2002), 127-147
- 07/03 Rögnvaldur Hannesson:
Aquaculture and fisheries, *Marine Policy*, 2003, 27: 169-178
- 08/03 Rögnvaldur Hannesson:
The Economics of Marine Reserves, *Natural Resource Modeling*, 2002 15(3): 273-290
- 09/03 Magne Emhjellen, Kjetil Emhjellen and Petter Osmundsen:
Cost Estimation Overruns in the North Sea, *Project Management Journal*, Vol. 34, Number 1, March 2003, 23-29
- 10/03 Frank Asche, Ole Gjøølberg and Teresa Völker:
Price relationships in the petroleum market: an analysis of crude oil and refined product prices, *Energy Economics* 25 (2003) 289-301
- 11/03 Stig-Erik Jakobsen and Grete Rusten:
The autonomy of foreign subsidiaries. An analysis of headquarter-subsidiary relations, *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography*, Vol. 57, 20-30
- 12/03 Erling Moxnes:
Uncertain measurements of renewable resources: approximations, harvesting policies and value of accuracy, *Journal of Environmental Economics and Management*, 2003, 45: 85-108
- 13/03 John Kennedy:
Scope for Efficient Multinational Exploitation of North-East Atlantic Mackerel, *Marine Resource Economics*, 2003, 18(1): 55-80
- 14/03 Sverre-Åge Dahl, Øivind Anti Nilsen and Kjell Vaage:
Gender Differences in Early Retirement Behaviour, *European Sociological Review*, Vol. 19, No. 2, 2003, 179-198
- 15/03 Einar Hope:
Nettintegrasjon – implikasjoner for konkurranse- og reguleringspolitikk, i Helge Godø (red.): *IKT etter dotcom-boblen*, Gyldendal Akademisk
- 16/03 Petter Osmundsen and Ragnar Tveterås:
Decommissioning of petroleum installations - major policy issues, *Energy Policy* 31 (2003) 1579-1588
- 17/03 Torstein Nesheim:
Using External Work Arrangements in Core Value-creation Areas, *European Management Journal*, Vol. 21, No. 4, 2003, 528-537
- 18/03 Leif K. Sandal, Stein Ivar Steinshamn and R. Quentin Grafton:
"More is less": the tax effects of ignoring flow externalities, *Resource and Energy Economics*, 2003, 25: 239-254
- 19/03 Torstein Nesheim:
Short-term hires and the leasing of personnel in Norwegian firms: promoting numerical flexibility and stability, *Scandinavian Journal of Management*, 19, 2003, 309-331
- 20/03 Øystein Foros and Hans Jarle Kind:
The Broadband Access Market: Competition, Uniform Pricing and Geographical Coverage, *Journal of Regulatory Economics* 23:3 215-235, 2003
- 21/03 Torstein Nesheim, Anne Nesheim og Siri Garnæs:
Ekstern arbeidskraft i kjernevirksomheten: En utfordring til konvensjonell visdom om bedriftens grenser, *magma*, nr. 4, 2003, 93-112
- 22/03 Rune Jansen Hagen, Ottar Mæstad and Arne Wiig:
Assessing the Economic Gains of Free Market Access for the Least Developed Countries in the QUAD, *Nordic Journal of Political Economy*, Vol. 29, 1-2003, 3-24

- 23/03 Frank Asche, Trond Bjørndal and Elin H. Sissener: Relative Productivity Development in Salmon Aquaculture, *Marine Resource Economics*, 2003 18(2): 205-210
- 24/03 Henry W. Kinnucan, Frank Asche, Øystein Myrland and Cathy A. Roheim: Advances in economics of marketing and implications for aquaculture development, *Aquaculture Economics & Management*, 7(1/2): 35-53, 2003
- 25/03 Anna Mette Fuglseth and Kjell Grønhaug: Can computerised market models improve strategic decision-making? An exploratory study, *Journal of Socio-Economics* 32(2003) 503-520
- 26/03 Kjell J. Sunnevåg: Auction Design for the Allocation of Emission Permits in the Presence of Market Power, *Environmental and Resource Economics* 26:385-400, 2003
- 27/03 Subal C. Kumbhakar and Ragnar Tveterås: Risk Preferences, Production Risk and Firm Heterogeneity, *Scandinavian Journal of Economics*, 105(2), 275-293, 2003
- 28/03 Kenneth Fjell: Elasticity based pricing rules: a cautionary note, *Applied Economics Letters*, 2003, 10: 787-791.

Populærvitenskapelige særtrykk – Reprints 2003

- 01/03 Petter Osmundsen og Hans Jørgen Dahl: Tariffering av ny infrastruktur for gasstransport, *Økonomisk Forum*, Aktuell kommentar 1-03, 1-4
- 02/03 Carsten Lynge Jensen: Hva bestemmer politiske beslutninger, politikk eller økonomi? – En vurdering av lakseavtalen, *Økonomisk Fiskeriforskning*, nr. 12 (2002): 40-43
- 03/03 Kjell J. Sunnevåg: Flytting av tilsyn - drama eller dramatisk? *Økonomisk Forum* nr. 3 - april 2003, 57. Årg.
- 04/03 Petter Osmundsen: Oljeskatten er moden for revisjon, *Aftenposten*, kronikk juli 2003
- 05/03 Einar Hope: International Benchmarking and Economic Performance. In Kari Alho, Jukka Lassila, Pekka Ylä-Anttila (eds.): *Economic Research and Decision Making – Essays on Structural Change, Growth and Economic Policy*, Essays in honour of Pentti Vartia on occasion of his 60th birthday, Helsinki, 2003
- 06/03 Per Heum: FDI and Norwegian Industry. In Kari Alho, Jukka Lassila, Pekka Ylä-Anttila (eds.): *Economic Research and Decision Making – Essays on Structural Change, Growth and Economic Policy*, Essays in honour of Pentti Vartia on occasion of his 60th birthday, Helsinki, 2003

Forskningsledelsen ved SNF

Dersom du ønsker å ta kontakt om et faglig spørsmål eller et oppdrag, er dette de rette personene å henvende seg til.

Adm. direktør: Per Heum
Tlf.: 55 95 97 40
E-post: Per.Heum@snf.no

Senter for internasjonal økonomi og skipsfart (SIØS)

Forsknings sjef: Guttorm Schjelderup
Tlf. 55 95 92 38
E-post: Guttorm.Schjelderup@nhh.no

Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk

Forsknings sjef: Kjell Sunnevåg
Tlf. 55 95 94 84
E-post: Kjell.Sunnevag@snf.no

Faggruppelidere:

Nærings- og arbeidsmarkedsøkonomi:
Frode Steen
Tlf. 55 95 92 59
E-post: Frode.Steen@nhh.no

Energiøkonomi:
Einar Hope
Tlf.: 55 95 93 44
E-post: Einar.Hope@nhh.no

Tele- og nettverksøkonomi:
Kåre P. Hagen
Tlf.: 55 95 92 70
E-post: Kare.Hagen@nhh.no

Innovasjon og regional næringsutvikling:
Grete Rusten
Tlf. 55 95 95 19
E-post: Grete.Rusten@snf.no

Offentlig sektors økonomi:
Egil Kjerstad
Tlf. 55 95 97 93
E-post: Egil.Kjerstad@snf.no

Jordbruksøkonomi:
Ivar Gaasland
Tlf. 55 95 95 16
E-post: Ivar.Gaasland@snf.no

Senter for fiskeriøkonomi

Forsknings sjef: Rognvaldur Hannesson
Tlf. 55 95 92 60
E-post: Rognvaldur.Hannesson@nhh.no

Forskningskoordinator: Stein Ivar Steinshamn
Tlf. 55 95 92 58
E-post: Stein.Steinshamn@snf.no

Senter for strategi og ledelse

Forsknings sjef: Paul N. Gooderham
Tlf. 55 95 96 96
E-post: Paul.Gooderham@nhh.no

Forskningskoordinator: Svenn-Åge Dahl
Tlf. 55 95 95 04
E-post: SvennAage.Dahl@snf.no

Faggruppelidere:

E-handel:
Leif B. Methlie
Tlf. 55 95 92 47
E-post: Leif.Methlie@nhh.no

Senter for finansiell økonomi

Forsknings sjef: Frode Sættem
Tlf. 55 95 92 72
E-post: Frode.Satttem@nhh.no

Administrasjonssjef:

Monica Follesø Børmo
Tlf. 55 95 97 20
E-post: Monica.Bormo@snf.no

Kontoradresse:

Samfunns- og næringslivsforskning AS
Breiviksveien 40
5045 Bergen
Tlf.: 55 95 95 00
Fax: 55 95 94 39
www.snf.no

Bestilling av enkeltpublikasjoner

Type*	Nr	År	Tittel	Forfatter(e)	Antall	Pris

Publikasjoner og faktura sendes til:

Navn: _____ Tlf.: _____
 Stilling: _____ Fax: _____
 Inst./Firma: _____ E-post: _____
 Adresse: _____
 Postnr.: _____ Poststed: _____
 _____ Dato _____ Sign. _____

Bestillingen kan sendes pr. faks eller post til:

SNF Publikasjoner
 Breiviksveien 40
 5045 Bergen

Tlf.: 55 95 94 00
 Fax: 55 95 97 29
 Internett: www.snf.no

Abonnement på SNF Bulletin — gratis

- Jeg ønsker å abonnere på SNF Bulletin (gratis)
 Jeg ønsker ikke lenger å motta SNF Bulletin

Navn: _____
 Stilling: _____
 Inst./Firma: _____
 Adresse: _____
 Postnr.: _____ Poststed: _____
 Tlf.: _____ Fax: _____
 E-post: _____

- Jeg har fått ny adresse:
 (Vennligst oppgi gammel adresse til venstre)

Navn: _____
 Stilling: _____
 Inst./Firma: _____
 Adresse: _____
 Postnr.: _____ Poststed: _____
 Tlf.: _____ Fax: _____
 E-post: _____

Svareddelen kan sendes pr. faks eller post til:

SNF Publikasjoner
 Breiviksveien 40
 5045 Bergen

Tlf.: 55 95 94 00
 Fax: 55 95 97 29
 Internett: www.snf.no

Trond Bjørndal (red.)

Økonomiske perspektiv på sjømatnæringa

Denne boka er vigd fiskeriøkonomisk forskning, med artiklar skrivne av medarbeidarar ved og samarbeidspartnarar til SNF. I 1953 vart det etablert eit professorat i fiskeriøkonomi ved NHH, det første i sitt slag ikkje berre i Noreg, men i heile Europa. På dei 50 åra frå 1953 til 2003 har Senter for fiskeriøkonomi ved NHH/SNF utvikla seg til å bli eit av dei fremste internasjonale miljøa innan fiskeriøkonomi.

50-årsjubileet gjer det naturleg at eit kapittel gjev eit historisk oversyn over fiskeriøkonomi som fag ved NHH og seinare SNF. Dei andre kapitla tek opp sentrale og dagsaktuelle tema som strukturutvikling i flåten, organisering av omsetnaden av fisk, verdikjeda for fisk, sentrale marknadsspørsmål og – til slutt – ein analyse av framtidig utvikling av marknadene for sjømat.

Ja takk, jeg vil gjerne bestille

ANT.	TITTEL	PRIS
	Økonomiske perspektiv på sjømatnæringa SNF årbok 2003 – red. Trond Bjørndal	219,-
	Fra summetone til informasjonsportal SNF årbok 2001 – red. Svein Ulset	230,-
	The New Economy – drøm eller virkelighet? SNF årbok 2000 – red. Leif B. Methlie	198,-
	Økonomisk politikk i en turbulent verdensøkonomi SNF årbok 1999 – red. Øystein Thøgersen	268,-
	Kompetanse og verdiskaping SNF årbok 1998 – red. Per Heum	218,-
	Deregulering og konkurranse SNF årbok 1997 – red. Kåre P. Hagen	265,-
	Eierskap og kapital som konkurransefaktor SNF årbok 1996 – red. Torger Reve	245,-
	Abonnement på SNF årbok (Ved bestilling av abonnement får en automatisk tilsendt SNF årbok fra og med 2003 . Ingen forskuddsbetaling eller kostnader utover pris + porto for bøkene).	

Navn:

Firma/institusjon:

Adresse:

Postnr.:

Poststed:

Kan sendes
ufrankert i
Norge.
Fagbokforlaget
betaler
porto.

SVARSENDING
Avtalenr.140222/S068

FAGBOKFORLAGET
5025 BERGEN

Samfunns- og næringslivsforskning AS er et selskap i NHH-miljøet med oppgave å initiere, organisere og utføre eksterntfinansiert forskning. Norges Handelshøyskole, Universitetet i Bergen og Stiftelsen SNF er aksjonærer. Virksomheten drives med basis i egen stab og fagmiljøene ved NHH og Institutt for økonomi (UiB).

SNF er Norges største og tyngste forskningsmiljø innen anvendt økonomisk-administrativ forskning, og har gode samarbeidsrelasjoner til andre forskningsmiljøer i Norge og utlandet.

SNF utfører forskning og forskningsbaserte utredninger for sentrale beslutningstakere i privat og offentlig sektor. Forskningen organiseres i programmer, prosjekter og enkeltoppdrag av langsiktig og mer kortsiktig karakter. Alle publikasjoner er offentlig tilgjengelig.